

บทที่ 8

จักรวรรดินิยมยุคใหม่

คำว่า ลักษณะจักรวรรดินิยม (IMPERIALISM) มีความหมายโดยทั่วไปหมายถึง การที่รัฐหนึ่งได้เข้าครอบครองอีกรัฐหนึ่ง โดยเริ่มมีการใช้ค่าฯ น้ำมันตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 19 ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1871-1914 ถือได้ว่าเป็นสมัยจักรวรรดินิยมยุคใหม่ (NEW IMPERIALISM) ทั้งนี้ เพราะชาติมหาอำนาจในยุโรปได้ออกมาแสวงหาอาณานิคม ในทวีปแอฟริกาและเอเชียเป็นพื้นที่ประมาณ 10 ล้านตารางไมล์และมีประชากรจำนวนประมาณ 150 ล้านคนต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศมหาอำนาจตะวันตก¹

ภูมิหลังของลักษณะจักรวรรดินิยมที่ผ่านมาในอดีต

ความสำเร็จของประเทศปอร์ตุเกสในการสำรวจเส้นทางเดินเรือเพื่อการเดินทางไปยังทวีปแอฟริกาและเอเชียหลายแห่งปี ค.ศ. 1450 ถือเป็นการเปิดเส้นทางเดินเรือสายใหม่ เพื่อการเดินทางไปยังทวีปแอฟริกาและทวีปเอเชียแก่ประเทศในยุโรปตะวันตก ก่อให้เกิดการแข่งขันในการสร้างจักรวรรดิ (EMPIRE) ซึ่งภายในก่อตุ้มประเทศมหาอำนาจยุโรป เพราะในเวลาต่อมา สเปน ตัวที่ ฝรั่งเศสและอังกฤษค่างก่ออุบัติการณ์สำรวจเส้นทางเดินเรือและแสวงหาอาณานิคมแข่งกับปอร์ตุเกส ผลที่ติดตามมาคือการเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในก่อตุ้มประเทศยุโรปตะวันตกเป็นเวลาร่วม 300 ปี

ตัวอย่างของความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากการแสวงหาอาณานิคม

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสได้ก่อให้เกิดสงครามเจ็ดปี (SEVEN YEARS' WAR ค.ศ. 1756-1763) โดยฝรั่งเศสเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ต่องูญาร์ด แคนนาดาและอิทธิพลในอินเดียให้แก่อังกฤษ สเปนซึ่งเป็นผู้ครอบครองอาณานิคมส่วนใหญ่ในสถาบันอเมริกาในเวลาอีก 60 ปีต่อมาสเปนก็ต้องค่อยๆ ลดลงเหลือแต่เดือนนั้นไป

¹ น้ำเงินบุญเปี่ยม, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1914 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), หน้า 158.

ปอร์ตุเกสซึ่งบังคับสามารถครอบครองอังโกลา (ANGOLA) และโมซัมบิก (MOZAMBIQUE) แต่ก็ต้องสูญเสียหมู่เกาะอินเดียตะวันออก (EAST INDIES หรือ อินโดนีเซีย) ให้แก่ดัชช์ ส่วนอังกฤษได้กลยุทธ์เป็นประเทศที่สามารถครอบครองอาณานิคมไว้มากที่สุด ถึงแม้ว่า ต้องสูญเสียบรูไนเมริการแต่อังกฤษก็ได้เข้าครอบครองแคนนาดาและอินเดียในปี ค.ศ. 1763 ออกสเตเดียในปี ค.ศ. 1788 ได้รับลังกา (CEYLON) กับเคปโคโลนี (CAPE COLONY) จากการประชุมที่เวียนนา (CONGRESS OF VIENNA) ในปี ค.ศ. 1815 นอกจากนี้ อังกฤษ บังสามารถเข้ายึดครองนิวซีแลนด์ (NEW ZEALAND) ได้ในปี ค.ศ. 1840

ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1783-1871 ถือเป็นช่วงเวลาแห่งความเสื่อม ในการแสวงหาอาณานิคมทั้งนี้ มีสาเหตุเนื่องมาจากการ

1. คำใช้จ่ายทางด้านการทหารและการปักครองอาณานิคมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น
2. การที่อังกฤษได้สูญเสียบรูไนเมริการทำให้ประเทศที่แสวงหาอาณานิคมในบรูไนเริ่มหันมาทบทวนนโยบายการแสวงหาอาณานิคม เพราะการรักษาไว้ซึ่งอาณานิคม ทำให้ต้องเสียคำใช้จ่ายไปเป็นจำนวนมาก
3. ปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นในบรูไนในปี ค.ศ. 1871 ได้กลยุทธ์ เป็นอุปสรรคต่อการแสวงหาอาณานิคมดังเช่นกรณี
 - 3.1 การปฏิวัติที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1830 และ 1848
 - 3.2 การปฏิวัติในบรูไนในปี ค.ศ. 1832
 - 3.3 การปฏิวัติที่เกิดขึ้นทั่วไปในยุโรปในปี ค.ศ. 1848
 - 3.4 สงครามโลกเมียที่เกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1853-1856
 - 3.5 ปัญหาการรวมอิตาลีและการรวมเยอรมัน²

สาเหตุที่ก่อให้เกิดลักษณะการรัฐนิยมยุคใหม่

1. การได้มาซึ่งอาณานิคมก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและการได้มาซึ่งศักดิ์ศรี และชื่อเสียง (PRESTIGE) ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวมักเกิดขึ้นกับกลุ่มนักทุกกรุ่มภายใต้ประเทศ สำหรับประเทศที่หันมาดำเนินนโยบายจัดการรัฐนิยมภายหลังประเทศอื่น เช่น อิตาลีและเยอรมัน

²Paul Bernstein and Robert W. Green; *History of Civilization : Since 1648* (Vol.II, New Jersey : Rowman & Allanheld, 1976), PP.333-334

จะตอกย้ำภายใต้สภาวะกดดันจากกลุ่มผู้ลัษณสนุนในการออกและงหาอาณาจักร ทั้งนี้ เพราะชนกลุ่มนี้จะชี้นำถึงต้นเหตุที่ควรเข้าครอบครอง เก่ากับเป็นการกระตุ้นให้วัชชาติต้องหันมาดำเนินนโยบายและงหาอาณาจักร

2. เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การปฏิวัติอุตสาหกรรม

2.1 เมื่อจากผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรมของยุโรปเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี ค.ศ. 1880

2.2 ความมั่งคั่งจากการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศในยุโรป ทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องการนำเงินไปลงทุนในทวีปเอเชียและแอฟริกา ซึ่งมั่งคั่งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติแต่มีความล้าหลังทางด้านเศรษฐกิจ

2.3 การหักลั้นมาใช้นโยบายการตั้งกำแพงภาษีการค้า (PROTECTIONISM) ในทศวรรษที่ 1870 เช่น อังกฤษมีแผนการที่จะใช้นโยบาย IMPERIAL FEDERATION โดยการตั้งกำแพงภาษีสินค้าต่างชาติในอัตราสูงเพื่อเป็นการปกป้องสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ การหักลั้นมาใช้นโยบายการตั้งกำแพงภาษีการค้าได้กลายเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการและงหาอาณาจักรเพื่อเป็นแหล่งแสวงหาตุติบและเป็นแหล่งรายสินค้าในภูมิภาคเดียวกัน

3. การเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วทำให้กลุ่มผู้ลัษณสนุนนโยบายจักรวรรดินิยมมีความคิดว่าต้นเหตุที่ยังคงมีความล้าหลังในส่วนต่างๆ ของโลกควรเป็นแหล่งรายผลเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทวีปยุโรป

4. เหตุผลทางด้านการทหารและทางด้านยุทธศาสตร์ได้ก่อให้เกิดการแสวงหาอาณาจักรดังเช่น การณ์ที่อังกฤษเข้ายึดครองอิยิปต์ในปี ค.ศ. 1882 ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองเส้นทางไปสู่อินเดีย หรือการณ์ที่อังกฤษเข้ายึดครองเมืองท่าไวไซ (WEI-HAI-WEI) ของจีนในปี ค.ศ. 1898 ก็เพื่อไว้คอยสักดิ้นอิทธิพลของรัสเซียซึ่งได้เข้ายึดครองปอร์ตอาร์瑟 (PORT ARTHUR) ของจีน

5. เหตุผลทางด้านศิลปะ

5.1 การยึดครองอาณาจักรที่เป็นการยกเว้นความเจริญไปสู่กลุ่มชนที่ยังคงล้าหลังในทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกา ดังเช่นการณ์ที่ รุดยาเรค คิปлин (RUDYARD KIPLING) นักเขียนชาวอังกฤษได้เขียนบทกวีชื่อ THE WHITE MEN'S BURDEN ในปี ค.ศ. 1899 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นการกิจของชนผิวน้ำที่จะต้องนำเอาความเจริญไปสู่กลุ่มคนพื้นเมืองผิวสีและผิวเหลืองที่ยังมีสภาพความเป็นอยู่ที่ล้าหลัง

5.2 กิจกรรมของกลุ่มนักสอนศาสนา (MISSIONARY) มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสวงหาอาณา尼คム ดังเช่นกรณีของ เดวิด ลิฟิงสโตน (DAVID LIVINGSTONE) นายแพทย์นักสอนศาสนาชาวอังกฤษผู้อุทิศตนให้กับการช่วยเหลือชาวแอฟริกันด้วยปี ค.ศ. 1840 เป็นเวลาถึง 30 ปี ลิฟิงสโตนยังเป็นบุคคลสำคัญในการต่อต้านการค้าทาสชาวแอฟริกันโดยพากเพียรค้าชาวอาหรับ การทำงานของลิฟิงสโตนถือเป็นการเปิดดินแดนภาคตะวันออกของทวีปแอฟริกาให้แก่กลุ่มนักสำรวจอาณา尼คุมในเวลาต่อมา หรือกรณีผลงานของกลุ่มนักสอนศาสนาชาวฝรั่งเศสภายใต้ชื่อ SOCIETE DES MISSIONS AFRICAINES ภายใต้การนำของ ดังนาราช ลา vierie (CARDINAL LAVIGERIE) ได้ก่อตั้งมาเป็นแรงกดดันทางการเมืองต่อรัฐบาลฝรั่งเศสให้เกิดความกระตือรือร้นต่อการออกแสวงหาอาณา尼คุม

6. แรงกระตุ้นจากลัทธิดาร์วินทางสังคม (SOCIAL DARWINISM) ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงหลังของศตวรรษที่ 19 ภายใต้การนำของ เฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (HERBERT SPENCER) นักปรัชญาชาวอังกฤษซึ่งได้เน่าเอกรากฐานการแข่งขันสิ่งมีชีวิตของชาลส์ ดาร์วิน (CHARLES DARWIN) ในเรื่องการปรับตัวของสิ่งมีชีวิตเพื่อความอยู่รอด (SURVIVAL OF THE FITTEST) โดยนำมาประยุกต์ใช้ในหลักการที่ว่า “ชาติที่เข้มแข็งควรเข้าปกครองชาติที่อ่อนแอกว่า” มาสนับสนุนการแสวงหาอาณา尼คุม โดยเหตุผลที่ว่า ที่ว่าก่อสัมชนเชื้อชาติ ของโกล-แซกซอน (ANGLO-SAXON) เป็นกลุ่มชนที่มีความเข้มแข็งกว่าก่อสัมชนเชื้อชาติอื่นๆ ทฤษฎีดังกล่าวได้รับการตอบรับอย่างแพร่หลายในประเทศสหราชอาณาจักรและอเมริกา³

ลักษณะการดิน尼ยมในทวีปแอฟริกา

ก่อนหน้าปี ค.ศ. 1871 ชาวยุโรปได้ให้สมญานามว่าเป็นกาฬทวีป (DARK CONTINENT) ทั้งนี้ เพราะชาวยุโรปปฏิรูปเรื่องราวเกี่ยวกับดินแดนภายใต้ของทวีปแอฟริกาน้อยมาก ก่อนหน้านี้ฝรั่งเศสได้เข้ายึดครอง แอลจีเรีย ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของทวีปแอฟริกาได้ในปี ค.ศ. 1830 ดินแดนส่วนอื่นๆ ในแอฟริกาเหนืออยังคงอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรอตโตมัน (OTTOMAN EMPIRE) ที่กำลังอ่อนแอ ส่วนอังกฤษ

³ มหาวิทยาลัยอิหร่าน สถาบันภาษาอิหร่าน, เอกสารการสอนชุดวิชามนุษย์กับอารยธรรม Man and Civilization หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 10; กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2529), หน้า 378.

ซึ่งขยายอาณาเขตเข้าไปในเคปโคโลนี (CAPE COLONY) ซึ่งเป็นดินที่อยู่ของพวกรัฐบอร์ส (BOERS) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1815 ในขณะที่พวกรัฐบอร์สกลังขยายอิทธิพลเข้าไปทางเหนือเข้าสู่ดินแดนออเรนจ์เสรี (ORANGE FREE STATE) และทรานส์วาล (TRANSVAAL) ต่อมาอังกฤษได้เข้ายึดครองเซียรา เலโอน (SIERRA LEONE) แกลมเบีย (GAMBIA) และโกลด์โคสต์ (GOLD COAST) ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของทวีปแอฟริกาได้ในปี ค.ศ. 1821 และอีก 40 ปีต่อมาอังกฤษก็ได้เข้ายึดครองไนจีเรีย (NIGERIA) เป็นผลสำเร็จ

ส่วนการแสวงหาอาณานิคมของฝรั่งเศสทางภาคตะวันตกของทวีปแอฟริกามีศูนย์กลางอยู่รอบๆ ดินแดนเซเนกัล (SENEGAL) ต่อมาฝรั่งเศสสามารถผนวก ไอวอรีโคสต์ (IVORY COAST) ได้ในปี ค.ศ. 1842 กินี (GUINEA) ในปี ค.ศ. 1849 และดาโฮเมย (DAHOMEY) ในปี ค.ศ. 1863 ทางด้านตะวันออกสามารถเข้าครอบครองเฟอร์นานโด โป (FERNANDO PO) ซึ่งเป็นเกาะเด็กๆ นอกชายฝั่งแคมeroon ในปี ค.ศ. 1843 ต่อมาในปี ค.ศ. 1885 สเปนได้เข้าครอบครองดินแดนอีก 2 แห่งคือ ริโอ เดอ โอดโร (RIO DE ORO) และสเปนิชกินี (SPANISH GUINEA) ในขณะที่ปอร์ตุเกสยังคงครอบครองอังโกลาและโมซัมบิก

การเข้าสำรวจดินแดนทางตอนใต้ของทวีปแอฟริกาเกิดขึ้นเนื่องจากผลงานของนักสำรวจตั้งต่อไปนี้คือ

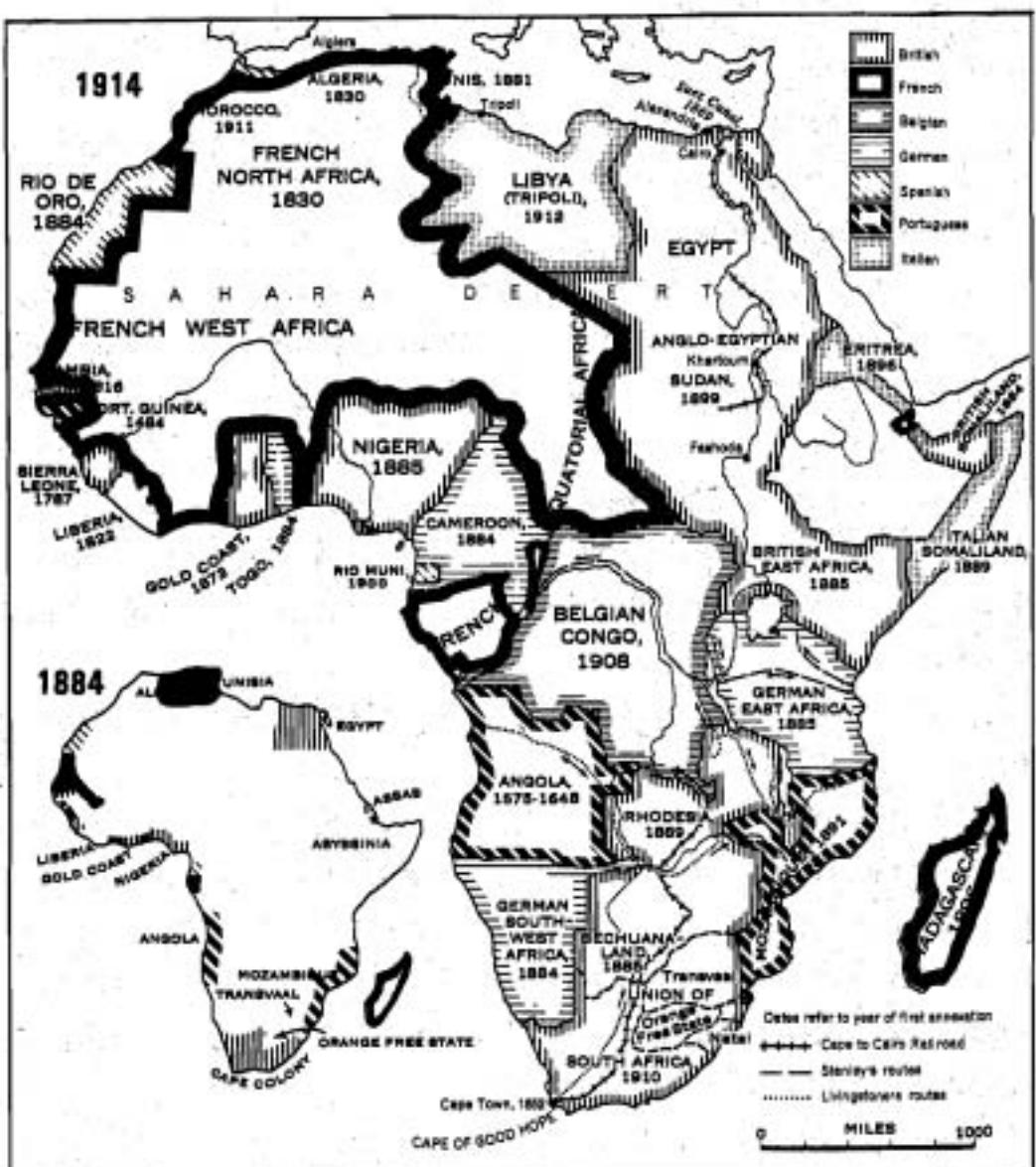
1. ในระหว่างปี ค.ศ. 1795-1796 มัنجโก ปาร์ก (MUNGO PARK) นักสำรวจชาวสกอตได้เข้าสำรวจดินแดนแอฟริกาตะวันตกแถบแกลมเบียและบริเวณหุบเข้าซึ่งแม่น้ำในเจอร์ไอลฝ่าน

2. ในระหว่างปี ค.ศ. 1812-1824 เช แอล บัค์ฮาร์ดท์ (J. L. BURCKHARDT) นักสำรวจชาวสวิตซ์ ได้ทำการสำรวจขึ้นไปตามอุ่มน้ำแม่น้ำไนล์ (NILE) จนสามารถเดินทางไปถึงทะเลแดง (RED SEA) ได้สำเร็จ

3. ได้มีนักสำรวจนิรนามสามคนเดินทางออกจาก ทริปoli (TRIPOLI) ข้ามทะเลแคราย ซา哈拉 (SAHARA) ไปถึงทะเลสาบชาด (LAKE CHAD) ได้สำเร็จในระหว่างปี ค.ศ. 1822-1825

4. ในระหว่างปี ค.ศ. 1840-1843 ซี.ที.เบค (C.T. BEKE) นักสำรวจชาวอังกฤษได้เข้าไปทำการแผนที่ในดินแดนเอธิโอเปีย (ETHIOPIA)

*ท่าร์ บัวร์ เป็นภาษาตัวบอร์สที่มีความหมายถึงพวกรัฐบอร์สในแอฟริกาใต้ที่สืบทอดเชื้อสายมาจากพวกรัฐบอร์ส.

ทวีปแอฟริกาในสมัยจักรวรรดิฝ่ายมนุคใหม่
ที่มา The Mainstream of Civilization

5. สปีก (SPEKE) นักสำรวจชาวอังกฤษเดินทางไปสำรวจจนค้นพบทะเลสาบวิคตอเรีย (LAKE VICTORIA) ในปี ค.ศ. 1858 ต่อมากีเบร์ (BAKER) นักสำรวจชาวอังกฤษเช่นกันได้เดินทางไปสำรวจจนค้นพบทะเลสาบอัลเบิร์ต (LAKE ALBERT) ในปี ค.ศ. 1864⁵

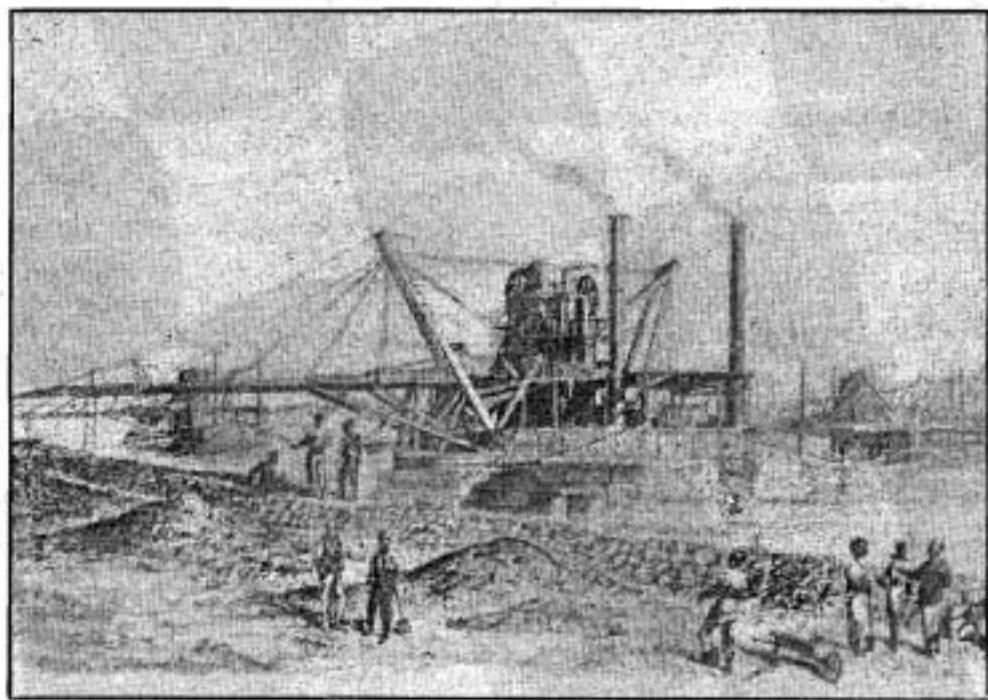
6. เดวิด ลิฟวิงส์ตัน นายแพทย์นักพยาบาลชาวอังกฤษ ได้เข้าไปสำรวจติดตามเดินทางภาคตะวันออกของทวีปแอฟริกาและได้มีการจดบันทึกการสำรวจเส้นทางพร้อมทั้งทำแผนที่เข้าสู่เส้นทางตอนในอย่างละเอียด โดยเฉพาะติดตามเดินทางแบบทะเลสาบทั้งกันยิกา (LAKE TANGANYIKA) และติดตามเดินทางแบบทะเลสาบนายาชา (LAKE NYASA) ลิฟวิงส์ตันเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1873 ที่แซมเบีย (ZAMBIA) ศพของเขากูกันนำไปฝังยังวิหารเวสต์มินสเตอร์ในกรุงลอนดอนในฐานะผู้ท้าประโภชน์ให้แก่ประเทศชาติ

7. การขุดครองสuez (SUEZ CANAL) เป็นผลงานที่สำคัญของเพอร์ดินาน เดอ เลสเซปส์ (FERDINAND DE LESSEPS) วิศวกรชาวฝรั่งเศส ซึ่งเป็นการร่วมลงทุนกันระหว่างบริษัทฝรั่งเศสกับรัฐบาลอียิปต์ (ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของตุรกีแต่เพียงในนาม) การเปิดใช้คลองสuezในปี ค.ศ. 1869 ถือเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญในการขยายอิทธิพลของนักสำรวจนานาชาติเข้าไปในทวีปแอฟริกา

8. การสำรวจของ เฮนรี เมม แสตนเลย์ (HENRY M. STANLEY) นักสำรวจชาวเวลส์-อเมริกัน ได้เดินทางเข้าไปสำรวจในแอฟริกาเพื่อดictตามหาเดวิด ลิฟวิงส์ตัน ซึ่งหายตัวไปเป็นเวลา 2 ปี จนในที่สุดก็ได้พบกับลิฟวิงส์ตันในปี ค.ศ. 1871 และทั้งสองได้ร่วมกันสำรวจติดตามเดินทางแบบทะเลสาบทั้งกันยิกา ในปี ค.ศ. 1872 หลังจากนั้นแสตนเลย์ได้แยกตัวจากลิฟวิงส์ตันโดยได้เข้าไปสำรวจเกาะแซนซิบาร์ (ZANZIBAR) ในปี ค.ศ. 1873 ต่อมาในปี ค.ศ. 1874 แสตนเลย์ได้เข้าไปสำรวจติดตามเดินทางสู่แม่น้ำคองโก (CONGO BASIN) ไปจนจรดมหาสมุทรแอตแลนติกท่าให้แสตนเลย์กล้ายเป็นชาวบูโรปคนแรกที่สามารถเดินทางมาถึงปากแม่น้ำคองโก แสตนเลย์กลับมาแอฟริกาอีกครั้งในปี ค.ศ. 1879 ภายใต้การบอนหมาของสมาคมแอฟริกาแห่งนานาประเทศ (INTERNATIONAL AFRICAN ASSOCIATION) ภายใต้พระอุปถัมภ์ของพระเจ้าลิโอปอลที่ 2 แห่งเบลเยียม แสตนเลย์ได้เข้าไปสำรวจติดตามเดินทางสู่แม่น้ำคองโกและได้ประกาศให้ติดตามดังกล่าวอยู่ภายใต้พระราชอำนาจของพระเจ้าลิโอปอลที่ 2 แสตนเลย์อยู่ในกองโ果จนถึงปี ค.ศ. 1884 และได้

⁵Gordon A. Craig, Europe, 1815-1914 (Illinois : The Dryden Press Inc., 1972), P.408.

เป็นผู้วางแผนรากฐานการจัดตั้งรัฐ콩กอเสรี (CONGO FREE STATE) ให้แก่พระเจ้าลิโอป์ ที่ 2°

การสร้างคลองสูเอซซึ่งเปิดใช้ในปี ค.ศ. 1869

การแข่งขันเพื่อเข้าครอบครองแอฟริกา

1. การขยายอิทธิพลของอังกฤษเข้าไปในอียิปต์

ภายหลังการเปิดใช้คลองสูเอซในปี ค.ศ. 1869 และ อังกฤษพยายามได้การนำของ นายกรัฐมนตรี ดิสเรลี (DISRAELI) เกิดความหวั่นวิตกว่าเส้นทางเดินทางด้วยเรือจะเดินทางผ่านช่องแคบดีเคนยาและแม่น้ำคัลเบอร์ตันซึ่งอยู่ในอาณานิคมของชาวมุสลิม ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1875 ดิสเรลีจึงเข้าซื้อหุ้นคลองสูเอซ

⁴Edward Mc Nall Burns, et al., *Western Civilization Volume II* (10th ed ; New York : W.W.Norton & Company, 1984), P.853.

จำนวน 44 เปอร์เซ็นต์ซึ่งเป็นส่วนของ เคดิฟ อิสเมล (KHEDIVE ISMAIL) ผู้ปกครอง อียิปต์ผู้ก้าลังประสมกับปัญหาทางด้านการเงินต่อมากรุ่นชาตินิยมอียิปต์ได้ลุกขึ้นต่อต้าน อิทธิพลของชาวต่างชาติในอียิปต์ อังกฤษจึงขอความร่วมมือจากฝรั่งเศส แต่ก็ได้รับการ ปฏิเสธ อังกฤษจึงเข้าปราบปรามความวุ่นวายที่เกิดขึ้นแต่เพียงผู้เดียวและในที่สุดอังกฤษ ภายใต้การนำของแกลดสตัน (GLADSTONE) นายกรัฐมนตรีคนต่อมาที่สามารถเข้ายึด กรุงอียิปต์ได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1882⁷

2. สงครามอังกฤษกับพากน้ำร์

อังกฤษยอมรับในเอกสารและอธิปไตยของพากน้ำร์ในดินแดนօเรนจ์แลร์ และ ทรานส์וואลเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1850 ต่อมาได้เกิดความวุ่นวายขึ้นในทรานส์וואลเมื่อถูก รังควานโดยชนเผ่าซูลู (ZULU) เมื่อทรานส์וואลคุณสถานการณ์เอาไว้ไม่ได้อังกฤษจึงก่อ โ易于การเข้ามีดกรองทรานส์וואลในปี ค.ศ. 1877 โดยถ้าง่าว่าเพื่อให้การคุ้มครองแก่ผลประโยชน์ ของชาวอังกฤษในทรานส์וואล ทรานส์וואลจึงแต่งตั้ง พอล ครูเกอร์ (PAUL KRUGER) ให้เป็นเจ้ากับอังกฤษแต่ก็ไร้ผล ในปี ค.ศ. 1880 ครูเกอร์จึงทำการปฏิวัติจนได้รับชัยชนะ เหนือกองทัพอังกฤษที่สมรภูมิบนเนินมาจูบ้า (MAJUBA HILL) ในปี ค.ศ. 1881 ต่อมานี้ปี ค.ศ. 1886 ได้มีการค้นพบแร่ทองคำในทรานส์וואลทำให้มีชาวอังกฤษอพยพเข้าไปแสวงโชค ในทรานส์וואลเป็นจำนวนมาก เชซิล โรดส์ (CECIL RHODES) นักจักรวรรดินิยมชาวอังกฤษ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีของเคนยาโคลนและยังมีฐานะเป็นเจ้าของบริษัทบริติชเซาท์ แอฟริกาจำกัด (BRITISH SOUTH AFRICA COMPANY) ได้ให้การสนับสนุนแก่ชาว อังกฤษในทรานส์וואลยึดถือนาจาจากพากน้ำร์ภายใต้การนำของเจมสัน (JAMESON RAID) ในปี ค.ศ. 1895 แต่ครูเกอร์กิสามารถปาราบปรามการกบฏลงได้สำเร็จ เชซิล โรดส์ ถูกบังคับ ให้ถูกออกจากตำแหน่งในปี ค.ศ. 1896 พระเจ้าไกเซอร์วิลเลียมที่ 2 แห่งเยอรมันี ทรง ส่งไกรเชิญไปแสดงความยินดีต่อประธานาธิบดีครูเกอร์ทำให้พากน้ำร์ในทรานส์וואลมีกำลังใจ ที่จะต่อสู้กับพากน้ำร์⁸

ในปี ค.ศ. 1899 เชอร์ อัลเฟรด มิลเนอร์ (SIR ALFRED MILNER) ข้าหลวง ของเคนยาโคลน ซึ่งได้ให้การสนับสนุนแก่ชาวอังกฤษในทรานส์וואลไม่สามารถเจรจาตกลง

⁷ ประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1971 (พิมพ์ครั้งที่ 5 ; กรุงเทพฯ : พิพิธภัณฑ์, 2522), หน้า 169.

⁸ Burns, Western Civilization Volume II, PP.855-856.

พวกรบในแอฟริกาใต้

ในเรื่องตีทึกการออกเดินทางเดือดด้วยความตั้งของชาวต่างชาติในทรานส์וואลอังกฤษจึงประกาศสงครามกับทรานส์וואล (BOER WAR) ในระหว่างปี ค.ศ. 1899-1902 สงครามจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของพวกรบ ตั้นนั้น สาธารณรัฐทรานส์וואล และสาธารณรัฐโอเรนซ์เซอร์ จึงถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอังกฤษ ต่อมาในปี ค.ศ. 1906 รัฐทั้งสองได้รับอนุญาตให้มีการปกครองตนเอง และในปี ค.ศ. 1909 รัฐทั้งสองจึงถูกรวมเข้ากับเคปโคลันด์และนา塔ล (NATAL) โดยสถาปนาขึ้นเป็นสหภาพแอฟริกาใต้ (UNION OF SOUTH AFRICA) ในฐานะอาณาจักรของอังกฤษที่ได้รับอนุญาตให้มีการปกครองตนเอง และนับจากปี ค.ศ. 1910 เป็นต้นไป สหภาพแอฟริกาใต้จะคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของพวกรัชท์ซึ่งเป็นชนเผ่าขาวกลุ่มใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้*

* น้ำเงิน บุญเปิญ, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1914, หน้า 173-174.

3. การจัดตั้งรัฐเบลเยียมคงโก

การประชุมที่กรุงเบอร์ลิน (BERLIN CONFERENCE) ในปี ค.ศ. 1885 เพื่อ
ยุติปัญหาซึ่งมีมาเดือนจากภารຍาสำนักของเบลเยี่ยมเข้าไปปั่งแพร่กากกลางโดยความ
พยาบาทที่จะจัดตั้ง รัฐคงโกเสริ ขึ้นในปี ค.ศ. 1884 ให้อุญญากาสได้พระราชทานสำเนาของ
พระเจ้าลิโอปอลที่ 2 ซึ่งเป็นผลงานของสแตนเลส ทำให้ฝรั่งเศสและอิตาลีไม่พอใจจึงทำ
การคัดค้านเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวยอมนี้และฝรั่งเศสซึ่งเป็นตัวตั้งตัวตั้งจัดให้มีการประชุม
ระหว่างประเทศซึ่งที่กรุงเบอร์ลินโดยมีผู้แทนของประเทศต่างๆ เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 12
ประเทศ การประชุมยุติลงด้วยข้อตกลงเบอร์ลิน (BERLIN ACT) ซึ่งมีความสำคัญต่อการ
แสวงหาอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจอยู่ropต่อทวีปแอฟริกาในเวลาต่อมาโดยมีสาระ
สำคัญพอสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

- ให้ถือเอกสารยื่นครองคินแคนในทวีปแอฟริกาที่เกิดขึ้นก่อนการประชุมที่กรุง
เบอร์ลินเป็นบรรทัดฐาน โดยจะไม่ยอมให้ประเทศต่างๆ ในยุโรปเข้าไปแย่งชิงคินแคนที่
ถูกยึดครองอยู่ก่อนแล้ว
- ทุกประเทศมีเสรีภาพในการเดินเรือในแม่น้ำไนเจอร์และแม่น้ำคองโก
- การค้าทางสถิติเป็นสิ่งมิตรกุญแจราย
- ที่ประชุมยอมรับในพระราชทานสำเนาของพระเจ้าลิโอปอลที่ 2 ในคินแคนคงโก
ซึ่งจะเปิดให้นานาชาติเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายได้อย่างเสรี

ภายหลังจากการประชุมที่กรุงเบอร์ลินในปี ค.ศ. 1885 ตั้งสหตกลงแล้วพระเจ้า
ลิโอปอลที่ 2 แห่งเบลเยี่ยมจึงทรงประกาศพระราชทานสำเนาของพระองค์เห็นด้วยคินแคนคงโก
ส่วนสมาคมแอฟริการะหว่างประเทศได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นรัฐคงโกเสริ หลังจากนั้น
เบลเยี่ยมได้เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์จากเมืองแร่ทองแดงและแร่ธาตุชนิดอื่นๆ ที่มีอยู่
ในคงโกต่อมาเบลเยี่ยมจึงผนวกคงโกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเบลเยี่ยมในฐานะเบลเยี่ยม
คงโก (BELGIAN CONGO) ในปี ค.ศ. 1908

4. การขยายอิทธิพลของฝรั่งเศสในแอฟริกา

การแสวงหาอาณานิคมของฝรั่งเศสในแอฟริกาเป็นนโยบายที่สำคัญของจูลีส
เฟอร์รี่ (JULES FERRY ค.ศ. 1832-1893) ผู้ตั้งร่างสำนักนายกรัฐมนตรีฝรั่งเศสตั้ง 2 สมัย
(ค.ศ. 1880-1881, 1883-1885) เฟอร์รี่ดำเนินนโยบายแสวงหาอาณานิคม เพื่อมาทดแทน
คินแคน อัลซัซและล็อร์เรน (ALSACE-LORRAINE) ที่เสียให้แก่เยอรมัน ทำให้ฝรั่งเศสมี
ผลงานในการเข้าครอบครองคินแคนต่างๆ ในแอฟริกาต่อไปนี้คือ

4.1 ฝรั่งเศสเข้ายึดครองมอลตาตูนิส (TUNIS) ของตูร์กในปี ค.ศ. 1881 ภายใต้ข้อตกลงจากการประชุมที่เบอร์ลิน (CONGRESS OF BERLIN) ในปี ค.ศ. 1878

4.2 จากการสำรวจของ เดอ บราซ่า (DE BRAZZA) นักสำรวจชาวฝรั่งเศส ทำให้ฝรั่งเศสตือโอกาสเข้ายึดครองอิเควา托เรียล แอฟริกา (EQUATORIAL AFRICA) ซึ่งเป็นดินแดนที่อยู่ทางตอนเหนือของอุ่นแม่น้ำคงโกล และจากอุดน์ทำให้ฝรั่งเศสสามารถขยายเขตแดนเข้าสู่ดินแดนตอนในของทวีปแอฟริกาไปจนจังหวะเลสาบชาด (LAKE CHAD)

4.3 ดินแดนในแอฟริกาตะวันตกที่อยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสในเวลา ต่อมาได้แก่ เซเนกัล (SENEGAL) ไอวอร์โคสต์ (IVORY COAST) และ กินี (GUINEA)

4.4 ฝรั่งเศสสามารถเข้าครอบครองจีบูตี (DJIBOUTI) ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งทะเลแดงได้ในปี ค.ศ. 1888 ความสนใจของฝรั่งเศสที่จะขยายอิทธิพลเข้าไปยังชูดาน (SUDAN) และอ比ซิเนีย (ABYSSINIA ปัจจุบันตือ ETHIOPIA) ในเวลาต่อมาทำให้ฝรั่งเศสต้องมาเผชิญหน้ากับอังกฤษที่เมืองฟاشอดา (FASHODA CRISIS) ในปี ค.ศ. 1898 อังกฤษซึ่ง เป็นต่อเพื่อความสามารถเข้าไปมีอิทธิพลในชูดานได้ก่อนหน้านั้นแล้ว จึงทำให้แผนการของ ฝรั่งเศสที่จะสร้างแนวข้ามทวีปแอฟริกาจากภาคตะวันออกไปสู่ภาคตะวันตก (FROM EAST TO WEST) มีอันต้องล้มไปในที่สุด¹⁰

5. แผนการสร้างเส้นทางรถไฟของอังกฤษ

อังกฤษมีแผนการสร้างอาณาจักรที่ต้องขึ้นไปยังทิศเหนือโดยการสร้างเส้นทางรถไฟที่เรียกว่า A CAPE TO CRIRO RAILWAY ถึงแม้ว่าอังกฤษจะสามารถเข้ายึด ครองในเจริญ ซึ่งอยู่ในแอฟริกาตะวันตกได้ในปี ค.ศ. 1894 แต่ความห่วงของอังกฤษใน การที่จะสร้างเส้นทางรถไฟจากเคปโคโลนีถึงกรุงไคโรในอียิปต์ก็ไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมาย เพริ่งจากสนธิสัญญาที่อังกฤษได้ทำไว้กับเยอรมัน ในปี ค.ศ. 1890 ทำให้อังกฤษได้ เข้าครอบครองยูกันดา (UGANDA) และคينยา (KENYA) แต่อังกฤษก็ต้องยินยอมให้ เยอรมันเข้าครอบครองทั้งกัมบี้กา (TANGANYIKA) ในแอฟริกาตะวันออก จากข้อตกลง ในสนธิสัญญานั้นจึงทำให้แผนการสร้างเส้นทางรถไฟจากเคปโคโลนีไปยังกรุงไคโรต้อง ล้มเลิกไปทั้งๆ ที่อังกฤษสามารถยึดครองบีชัวนาแลนด์ (BECHUANALAND) ได้ในปี ค.ศ. 1885 และโรดีเซีย (RHODESIA) ในปี ค.ศ. 1895

¹⁰Bernstein and Green, History of Civilization : Since 1648, PP.336-337.

6. การเข้ามีคดีครองดินแดนและฟริกาโดยเยอรมัน

ในขณะที่เยอรมันสามารถรวมประเทศได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1871 นั้นบิสมาร์ค ยังไม่มีนโยบายออกมาแสวงหาอาณานิคมอย่างเด็ดขาด ต่อมาเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปเยอรมันจึงเริ่มนโยบายออกมายังอาณานิคมในทวีปแอฟริกา โดยในปี ค.ศ. 1884 บิสมาร์คได้ประกาศให้ดินแดนในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของแอฟริกา (GERMAN SOUTHWEST AFRICA) เป็นรัฐในอารักขา (PROTECTORATE) ของเยอรมัน ภาระหน้าที่ดังกล่าวได้สร้างความไม่สงบแก่องคุชเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะอังกฤษคิดว่าประเทศอื่นๆ ควรทราบถึงแผนการของอังกฤษที่จะผนวกดินแดนระหว่างอังโกลา (ANGOLA) กับมีชัวนาแลนด์ ให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอังกฤษ นอกจากนั้น ในปีเดียวกันนี้กุสตาฟ นัชติกัล (GUSTAV NACHTIGAL) ชาวเยอรมันยังได้ประกาศให้โตโกแลนด์ (TOGOLAND) และแคนเมอรูน (CAMEROON) เป็นรัฐในอารักขาของเยอรมันในปี ค.ศ. 1890 เยอรมันยังได้เข้าครอบครองทั้งกันยิกา หรือ GERMAN EAST AFRICA ในแอฟริกาตะวันออกซึ่งทำให้เยอรมันซึ่งเข้ามีคดีครองดินแดนในทวีปแอฟริกาซ้ำ กว่าประเทศมหาอำนาจอื่นๆ แต่ก็ยังสามารถยึดครองดินแดนส่วนที่สำคัญในทวีปแอฟริกา เอาไว้ได้

7. การยึดครองดินแดนและฟริกาโดยอิตาลี

อิตาลีประสบความสำเร็จในการรวมประเทศเข้าด้วยกันอย่างแท้จริงในปี ค.ศ. 1870 แต่ผลกระทบของการต่อสู้เพื่อการรวมประเทศเข้าด้วยกันทำให้ประเทศอิตาลีที่เกิดใหม่มีปัญหาความไม่สงบด้านเศรษฐกิจ ซึ่งปัญหานี้ดังกล่าวได้ก่อลายมาเป็นอุปสรรคสำคัญในการออกแสวงหาอาณานิคมของอิตาลี

ดินแดนที่อิตาลีหวังเข้ามีคดีครองได้แก่ ผลผลิตน้ำนมของตูร์กี แต่กลับปรากฏว่า ในปี ค.ศ. 1881 ฝรั่งเศสได้เข้ามีคดีครองผลผลิตน้ำนมข้อตกลงที่เปิดโอกาสให้แก่ฝรั่งเศสในการปะชุมที่เบอร์ลินในปี ค.ศ. 1878 ในตอนต้นปี ค.ศ. 1885 อิตาลีเริ่มขยายอำนาจ เข้าไปในดินแดนมาสซาوا (MASSAWA) ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งทะเลเดดง 5 ปีต่อมาดินแดนดังกล่าวได้ถูกสถาปนาขึ้นเป็นอาณานิคมของอิตาลีในนามของเอธิโอเปีย (ERITREA)

ในปี ค.ศ. 1889 สูลต่านแห่งแซนชินาร์ ทรงอนุญาตให้อิตาลีเข้าครอบครองดินแดนโซมาเลีย (SOMALIA) ในเวลาต่อมาดินแดนแห่งนี้จึงเป็นที่รู้จักกันในนาม ITALIAN SOMALILAND ต่อมาในปี ค.ศ. 1895 อิตาลีได้พิชัยานขยายอิทธิพลเข้าครอบครองเอธิโอเปีย แต่ก็ได้รับการต่อต้านจากชาติรัฐเมเนเล็ก แห่งเอธิโอเปีย ทำให้กองทัพ

อิطاเลียนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ป่ายน้าอันอยที่สมรภูมิอาโดวา (ADOWA) ในปี ค.ศ. 1896
ความหวังของอิตาลีที่จะเข้าครอบครองเอธิโอเปียต้องรอไปอีกถึง 40 ปี

อินเดียในปี ค.ศ. 1857

ในปี ค.ศ. 1911 อิตาลีได้ทำการสบายน้ำเพื่อชิงดินแดนทริโปลี (TRIPOLI) จากครุฑ์ กับัยได้ทำการสนับสนุนอย่างลับๆ จากฝรั่งเศส ผลของสบายน้ำดังกล่าวทำให้ลิเบีย (LIBYA) ต้องตกไปเป็นของอิตาลี และเพื่อเป็นการชดเชยต่อสิ่งที่ได้รับอิตาลีจึงไม่คัดค้านต่อการที่ ฝรั่งเศสได้เข้าครอบครองโมร็อกโก (MOROCCO) ในปีเดียวกัน¹

จักรวรรดินิยมในทวีปเอเชีย

ความเสื่อมของราชวงศ์โมกุล

ราชวงศ์โมกุล (MOGUL) เป็นราชวงศ์ที่สืบทอดสายมาจากการพากม่องโกล (MONGOL) ที่ได้เข้ามายึดครองอินเดียและจัดตั้งอาณาจักรมุสลิมขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1526 ราชวงศ์ โมกุลเริ่มเข้ามายุคเตือนเมื่อต้นสมัยการปกครองของพระเจ้าอโรังเชป (AURANGZEB ค.ศ. 1658-1707) หัวหน้าเผ่าที่เป็นอิสระ ภายในการสานักยังมีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย มีการทุจริตเกิด ขึ้นในเก็บทุกรูปแบบ นอกจากนี้ นโยบายต่อหัวคนศาสนาอิสลามของพระเจ้าอโรังเชป ทำให้ ประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นชาวอิสลามหันมาเป็นปฏิบัติกับรัฐบาล และตั้งแต่ปี ค.ศ. 1707 เป็นต้นมาชนเผ่าอินเดีย เช่น มารاثา (MARATHA) ซิก (SIKH) ได้เริ่มหันมาต่อสู้กับ รัฐบาลโมกุลที่อ่อนแอ ท่องมาพวกเปอร์เซียภายใต้การนำของชาเดีย ชา (NADIR SHAH) ได้รุกร้าวมาปั้นอินเดียจนถึงกรุงเดลี (DELHI) ในปี ค.ศ. 1739 ส่วนพวกกองโจรสาว อัฟกานิสถานได้บุกเข้ามาปั้นอินเดียในปี ค.ศ. 1757

การขยายอำนาจของชาวโปรตุเกสในอินเดีย

ปอร์ตุเกส เป็นชาวยุโรปชาติแรกที่ได้เดินทางมาถึงอินเดียในปี ค.ศ. 1498 ภายใต้ การนำของวาสโก ดา 伽มา (VASCO DA GAMA) ปอร์ตุเกสเข้ามายึดเมืองกัว (GOA) ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งทะเลเพากะตะวันตกของอินเดียได้ในปี ค.ศ. 1510 และตั้งขึ้นเป็นเมืองศูนย์ กลางทางการค้าของปอร์ตุเกสในอินเดีย ภายหลังจากที่ได้เข้าไปมีอิทธิพลทางการค้าใน อินเดียเป็นเวลา ร่วมร้อยปีอิทธิพลของปอร์ตุเกสเริ่มเสื่อมลงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1600 เมื่อ

¹Denis Richards, *Modern Europe 1789-1945* (5th ed ; London : William Clowes and Sons Ltd., 1967), P.278.

ปอร์ตุเกสต้องหกอยู่ภายใต้การปกครองของสเปนเป็นเวลาถึง 60 ปี (SIXTY YEARS' CAPTIVITY OF 1580-1640) ตั้งแต่สมัยของพระเจ้าฟิลิปที่ 2 จนถึงสมัยของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 แห่งสเปน¹²

บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ

อังกฤษเป็นอีกชาติในยุโรปที่ได้เข้ามาแสวงหาประโยชน์และทำการค้าต่อค้าขายกับอินเดีย ในปี ค.ศ. 1600 พระราชนิอดิษชาเบธที่ 1 ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้มีการจัดตั้งบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ (BRITISH EAST INDIA COMPANY) ขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1602 พากดัชชีจึงจัดตั้งบริษัทอินเดียตะวันออกขึ้นมาบ้างจึงทำให้บริษัททั้งสองกล้ายมาเป็นคู่แข่งที่สำคัญทางการค้าของปอร์ตุเกสในอินเดีย ในตอนปลายศตวรรษที่ 17 บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษซึ่งกล้ายมาเป็นบริษัทที่มีอิทธิพลทางการค้ามากที่สุดในเวลานั้นสามารถจัดตั้งอิทธิพลทางการค้าของปอร์ตุเกสและตัวหัวของอังกฤษได้สำเร็จ แต่อังกฤษก็ต้องหันมาแข่งขันกับฝรั่งเศสซึ่งเป็นคู่แข่งที่สำคัญทางการค้ารายใหม่ในอินเดีย

อังกฤษได้จัดตั้งศูนย์กลางทางการค้าขึ้นที่เมืองสุรัต (SURAT) ในปี ค.ศ. 1612 ที่เมืองมัตตราส (MADRAS) ในปี ค.ศ. 1639 ต่อมาในปี ค.ศ. 1661 อังกฤษเข้ายึดครองบอมเบย์ (BOMBAY) จากปอร์ตุเกสได้สำเร็จและจัดตั้งขึ้นเป็นสถานีการค้าจนมีผลทำให้การค้าของอังกฤษที่เมืองสุรัตค่อยๆ เสื่อมลง ในปี ค.ศ. 1698 บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้รับพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งสถานีการค้าขึ้นที่ฟอร์ตวิลเลียม (FORT WILLIAM) ในเมืองกัลกัตตา (CALCUTTA) สถานีการค้าแห่งนี้ในเวลาต่อมาได้รับพระบรมราชานุญาตจากราชวงศ์โมกุลให้ทำหน้าที่ในการเก็บภาษีแทนรัฐบาลอินเดีย

บริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศส

ถึงแม้ฝรั่งเศสจะเป็นชาติมหาอำนาจจากยุโรปชาติสุดท้ายที่หันมาสนใจในการแสวงหาผลประโยชน์ในอินเดีย แต่การเข้ามาของฝรั่งเศสก็ได้ทำให้ฝรั่งเศสกลับมาเป็น

¹² หลักการ พันธุพงศ์, ประวัติศาสตร์สเปนยุคใหม่ (กรุงเทพฯ: สานัคพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537), หน้า 121-122.

คู่แข่งขันที่สำคัญของอังกฤษ ทั้งนี้ เพราะอังกฤษกับฝรั่งเศสมีเรื่องนาดามงต่อกันมาเป็นเวลานานดังเช่น การณ์ความขัดแย้งในสงครามสืบราชสมบัติสเปน (WAR OF THE SPANISH SUCCESSION) ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1702-1714 และสงครามสืบราชสมบัติอสเตรีย (WAR OF THE AUSTRIAN SUCCESSION) ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1740-1748

ฝรั่งเศสได้จัดตั้งบริษัหอินเดียตะวันออกขึ้นในปี ค.ศ. 1664 โดยมีศูนย์กลางทางการค้าอยู่ที่เมืองปอนดิเชอร์รี (PONDICHERRY) คาลิกัต (CALICUT) มาเอ (MAHE) และจันทร์นคร (CHANDERNAGOR) ภายใต้การนำ โจเซฟ ฟรังซัวร์ ดูเพลซ (JOSEPH FRANCOIS DUPLEX ค.ศ. 1697-1763) ต่อมาฝรั่งเศsexia ยึดเมืองมัตราสาจากอังกฤษได้ในปี ค.ศ. 1746 ในขณะที่กำลังเกิดสงครามสืบราชสมบัติอสเตรียแต่เมื่อสงครามยุติลง ผลจากการทำสนธิสัญญาเอ็กซ์-ลา-ชาเบลส ในปี ค.ศ. 1748 ทำให้ฝรั่งเศสต้องคืนเมืองมัตราสาให้แก้อังกฤษแต่อีกชิ้นของฝรั่งเศสในอินเดียตอนใต้กลับมีมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งอีกชิ้นดังกล่าวจะคงอยู่ต่อไปจนกระทั่งดูเพลซ ถูกเรียกตัวกลับไปยังฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1754

สงครามเจ็ดปี (SEVEN YEARS' WAR ค.ศ. 1756-1763)

สงครามเจ็ดปีเป็นสงครามระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสที่เกิดขึ้นทั้งในทวีปยุโรป และในอาณานิคมทั้งในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปแอเชียโดยแต่ละฝ่ายต่างก็มีประโยชน์ต่างๆ ในยุโรปรวมเป็นพันธมิตร สงครามที่เกิดขึ้นในอินเดียจะเป็นการแข่งขันระหว่างบริษัหอินเดียตะวันออกของอังกฤษ ภายใต้การนำของโรเบิร์ต คลิฟ (ROBERT CLIVE) กับบริษัหอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศส ภายใต้การนำของดูเพลซ ซึ่งได้ถูกเรียกด้วยกลับมาอินเดียอีกครั้งเพื่อทำการต่อสู้กับอังกฤษ ถึงแม้ดูเพลซจะไม่ประสบผลสำเร็จดังเช่นเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตแต่ดูเพลซก็สามารถอยุยงให้เจ้าผู้ครองแคว้น벵กอล (NAWAB OF BENGAL) ส่งทหารเข้ายึดครองกัลกัตตา ของอังกฤษได้สำเร็จ ทำให้ชาวอังกฤษต้องเสียชีวิตไปถึง 123 คน¹³

¹³ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมการวิชาชีวะ, เอกสารการสอนสุคิจวิชามนุษย์กับอารยธรรม Man and Civilization หน่วยที่ ๘-๑๕, หน้า 382.

ความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสในอินเดีย

ต่อมาอังกฤษภายใต้การนำของโอลิเวอร์ ไคลฟ์สามารถยึดกั้งทากลับคืนมาได้ และในปี ค.ศ. 1757 ไคลฟ์สามารถยึดเมืองจันทรอห์ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้า ของฝรั่งเศสในเขตเบงกอลได้สำเร็จ และในปีเดียวกันนั้นเองไคลฟ์สามารถนำกองทัพ อังกฤษทำสัมภาระจนได้รับชัยชนะเหนือกองกำลังผสมฝรั่งเศส-อินเดียน ที่สมรภูมิพลาสเซย์ (PLASSEY) ซึ่งชนะที่ได้รับจากสองครั้งในครั้งนี้ทำกับเป็นการทำลายอำนาจขึ้นของฝรั่งเศส ในอินเดีย สองครั้งเจ็ดปีต่อตัวความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศส หลังจากการทำสนธิสัญญา สันติภาพที่กรุงปารีส (TREATY OF PARIS) ในปี ค.ศ. 1763 ทำให้ฝรั่งเศสต้องยอม ถอนตัวจากการเป็นคู่แข่งขันทางการค้ากับอังกฤษในอินเดีย โดยฝรั่งเศสบังคับสามารถดึง สถานีการค้าได้ในเมืองปอนดิเชอร์ และจันทรอห์ แต่จะต้องทำลายป้อมปราการที่มีอยู่ ลงทั้งหมด

การขยายอำนาจของอังกฤษในอินเดีย อัฟกานิสถานและพม่า

จากการสูญเสียเมืองศูนย์กลางทางการค้าไปหลายแห่งในอินเดียจึงทำให้การค้า ของฝรั่งเศสเริ่มตกต่ำลง ในที่สุดฝรั่งเศสจึงตัดสินใจยุบบริษัทอินเดียตะวันออกลงในปี ค.ศ. 1767 เมื่อฝรั่งเศสหมดอำนาจไปแล้วอังกฤษจึงเริ่มขยายอำนาจของไปทั่วอินเดียในระหว่าง ปี ค.ศ. 1763-1858 ซึ่งถือเป็นศตวรรษแห่งการปักครองอินเดียของอังกฤษภายใต้ การนำของบริษัทอินเดียตะวันออก

ในระยะเวลาต่อมาปีแรกนับจากปี ค.ศ. 1763 เป็นต้นมาการทำงานของบริษัท อินเดียตะวันออกต้องประสบกับความล้มเหลว เพราะเกิดการทุจริตขึ้นภายในบริษัท ในปี ค.ศ. 1772 บริษัทเก็บอบจะต้องประกาศล้มละลายจนทำให้รัฐบาลของอังกฤษต้องเข้ามา ควบคุมดูแล จนทำให้บริษัทมีฐานะทางการเงินดีขึ้น พอกลางปี ค.ศ. 1850 อังกฤษก่อสามารถ ผนวกดินแดนทั้งหมดของอินเดียรวมทั้งอัฟกานิสถานและพม่าให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ อังกฤษได้สำเร็จ

อินเดียภายใต้การปักครองของบริษัทอินเดียตะวันออก

บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้พยายามเปลี่ยนแปลงอินเดียให้เข้าสู่ความ พันสมัย เช่นเดียวกับประเทศตะวันตก (WESTERNIZATION) เช่น มีการสอนภาษาอังกฤษ ในโรงเรียน การยกเลิกประเพณี (SUTTEE) ซึ่งเป็นประเพณีที่หญิงม้ายชาวอินเดีย

ถูกเพาให้ตายไปพร้อมกับสามีผู้ล่วงลับไปแล้ว การนำเอกสารนักกฎหมายอังกฤษเข้ามาใช้ และการเผยแพร่ศาสนาริสเตียนเพื่อเป็นการต่อต้านการแบ่งชั้นวรรณะในอินเดีย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจภายในหมู่ของประชาชนอินเดีย

กบฏซีปอย (SEPOY MUTINY ค.ศ. 1857-1858)

กบฏซีปอยเป็นการกบฏของกองทหารอินเดียที่อยู่ในแคริวเนงกอลเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1857-1858 โดยมีสาเหตุโดยทั่วไปคือ

1. ความไม่พอใจที่บริษัทอินเดียตะวันออกพยายามเปลี่ยนแปลงสังคมอินเดียให้เป็นแบบตะวันตก

2. ความไม่พอใจต่อนโยบายของลอร์ดดัล豪เซ (LORD DALHOUSIE) ผู้สำเร็จราชการ (GOVERNOR-GENERAL) ของอังกฤษในอินเดียในระหว่างปี ค.ศ. 1848-1856 ที่ได้ออกคำประกาศ DOCTRINE OF LAPSE โดยให้ผ่านจาก 7 รัฐของอินเดียซึ่งไม่มีผู้ปกครองให้เข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ทำให้กลุ่มชาตินิยม หัวพากมุสลิม ซึ่งต้องการฟื้นฟูอิสานาจของราชวงศ์โมกุลขึ้นมาใหม่และพากมาราชา ซึ่งต้องการเพิ่มอำนาจให้แก่บรรดาธรัฐอินดู (HINDU STATES) ไม่พอใจ

สาเหตุนี้จุบันของกบฏซีปอย เกิดขึ้นเนื่องจากเกิดข่าวลือว่าอังกฤษได้นำอาคมันหมูและน้ำมันวัวมาใช้เป็นน้ำมันหล่อลื่นเพื่อใช้ทำความสะอาดเสื้อผ้าด้วย จึงทำให้ทหารอินเดียในแคริวเนงกอลซึ่งมีหัวพากที่นับถือศาสนาอินดูและศาสนามุสลิมไม่พอใจ เพราะพากมุสลิมมีความคิดว่าหมูเป็นสัตว์สกปรก ส่วนพากอินดูที่อ้วกวัวเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นกองทหารเนงกอลจึงรวมมือกันทำการกบฏขึ้นในปี ค.ศ. 1857 แต่การกบฏครั้งนี้ขาดผู้นำและการวางแผนที่ดี ดังนั้น อังกฤษจึงสามารถปราบปรามการกบฏลงได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1858 การเกิดการกบฏในครั้งนี้มีผลที่ดังตามมาดัง

1. ทำให้ราชวงศ์โมกุลมดอานาจ

2. รัฐบาลอังกฤษประกาศยกเลิกกิจกรรมของบริษัทอินเดียตะวันออกที่ได้ดำเนินงานติดต่อกันมาเป็นเวลาถึง 258 ปี

3. รัฐบาลอังกฤษได้เข้าปกครองอินเดียโดยตรงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1858 พอถึงปี ค.ศ. 1877 นายกรัฐมนตรีตีสเตรลล์ได้ประกาศสถาปนาพระราชนิเวศน์วิคตอเรียเป็นจักรพรรดิแห่งอินเดีย มีผลทำให้อินเดียกล้ามมาเป็นอาณาจักรของอังกฤษอย่างสมบูรณ์ โดยมีอุปราชชาวอังกฤษ ซึ่งมีฐานะเป็นผู้แทนของกษัตริย์อังกฤษเข้ามาหน้าที่เป็นประธานของ

ประเทกอินเดียแทนที่กษัตริย์ราชวงศ์มิงกุตุ

การขยายอิทธิพลตะวันตกเข้าไปในจีน

ประเทกจีนตกอยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์แมนจู หรือ ราชวงศ์ชิง (MANCHU OR CHING DYNASTY) มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1644 ซึ่งในระยะนี้มีเพียงปอร์ตุเกส กับรัสเซียซึ่งเป็นประเทกในบุรีรัมย์ที่ได้รับอนุญาตให้สามารถเดินทางเข้ามาค้าขายกับจีนโดยถูกจำกัดให้เข้ามาค้าขายที่เมืองกว่างตุ้ง (CANTON) เพียงแห่งเดียว

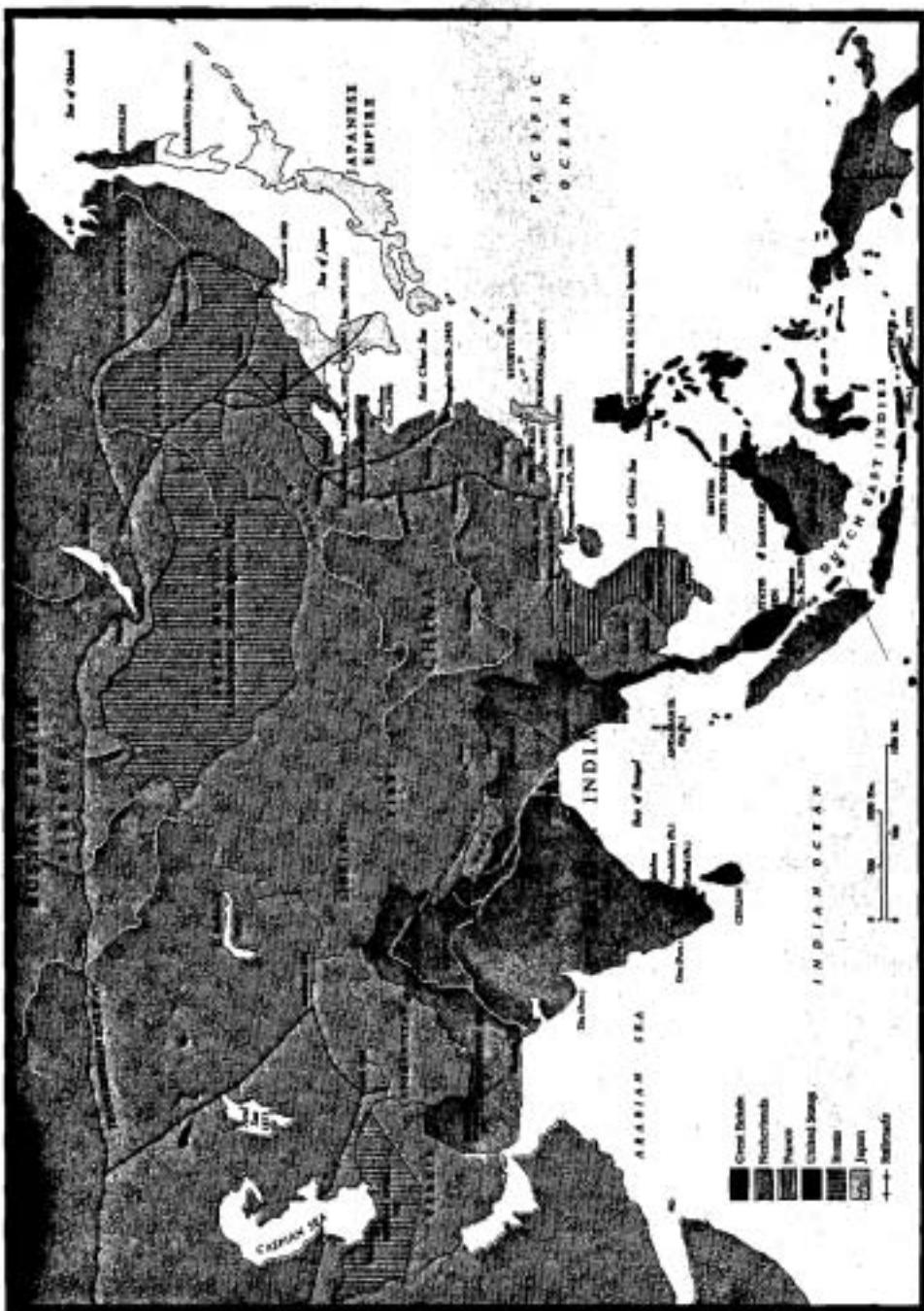
สมาคมโคง (COHONG MERCHANTS)

ปัญหาการคิดค่าทางการค้าระหว่างจีนกับชาติอื่นๆ ไม่เกิดขึ้นตลอดเวลาและเพิ่มความรุนแรงขึ้น เพราะระบบการค้าผูกขาดของสมาคมโคง ซึ่งเป็นกลุ่มพ่อค้าชาวจีนในเมืองกว่างตุ้งที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลจีนให้เข้ามาทำหน้าที่ควบคุมการค้าและค่อยๆ จำกัดสิทธิของพวกพ่อค้าชาวบุรีรัมย์และไม่อนุญาตให้พวกพ่อค้าชาวบุรีรัมย์ได้มีการคิดค่าขายโดยตรงกับพวกพ่อค้าชาวจีน นอกจากนี้ รัฐบาลจีนยังไม่อนุญาตให้มีการคิดค่าทางการค้าระหว่างรัฐบาลจีนกับรัฐบาลของชาติตะวันตกในลักษณะที่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ เพราะจีนถือว่าตนเองเป็นศูนย์กลางของอารยธรรมและชาวบุรีรัมย์มีวัฒนธรรมที่ต่างกว่าวัฒนธรรมของจีน

ความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษกับจีน

ภายหลังจากการที่อังกฤษได้เริ่มเป็นผู้นำในการปฏิวัติอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1760 เป็นต้นมา จึงทำให้อังกฤษได้ถ่ายมาเป็นชาติมหาอำนาจทั้งทางด้านการทหารและทางด้านการค้า ในเวลาต่อมาด้วยความเป็นมหาอำนาจทางทะเลจึงทำให้อังกฤษพยายามเป็นผู้นำในการคิดค่าขายกับจีนจนทำให้อังกฤษกับจีนเกิดการกระทบกระแทกกันอยู่ตลอดเวลา ต่อมาก็ได้นำสิน (OPIUM) จากอินเดียเข้าไปขายในจีนทำให้ชาวจีนติดสินกันเป็นจำนวนมากทำให้เป็นการท้าทายอุดมภาพของชาวจีนโดยตรงที่อังกฤษกลับได้รับผลกำไรเป็นจำนวนมากจากการค้าสิน

*เพ็ญศรี ภูมิการ. ประวัติศาสตร์บุรีรัมย์ 2 (พิมพ์ครั้งที่ 6; กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536), หน้า 120-121

‘จักรวรรดินิยมในราชอาณาจักรจีน
ที่มา A History of Western Society

สงครามฝืน (OPIUM WAR OF 1839-1842)

ในปี ค.ศ. 1800 รัฐบาลจีนได้ออกกฎหมายห้ามสูบสินเจิงทำให้ฝ่ายต่างๆ มาเป็นศัตรูต้องห้าม ในปี ค.ศ. 1839 หลิน เซ สุ (LIN-TSE-HSU) ข้าหลวงใหญ่ขององค์จักรพรรดิจีนได้ทำลายสินเจิงของพวกราษฎรชาวอังกฤษที่ถูกจับได้เป็นจำนวนมากที่เมืองกว่างตุ้ง ทำให้พวกราษฎรชาวอังกฤษไม่พอใจจึงเรียนไปยังรัฐบาลอังกฤษ รัฐบาลอังกฤษจึงแจ้งให้รัฐบาลจีนทราบว่าราษฎรจีนไม่มีอำนาจที่จะเข้ามีคดีทางการค้าที่ห้ามสูบสินเจิงของชาวน้ำตุ้ง พร้อมกับเรียกร้องค่าเสียหายจากรัฐบาลจีน รัฐบาลจีนปฏิเสธที่จะจ่ายค่าเสียหายให้แก่ อังกฤษและได้ประกาศการห้ามสูบสินเจิงโดยการระดมยิงเข้าใส่เรือรบอังกฤษพร้อมกับประกาศห้ามไม่ให้ชาวจีนทำการค้าขายกับอังกฤษสองครั้งสินเจิงเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการอังกฤษตอบโต้โดยการจมเรือรบของจีนไปเป็นจำนวนมากพร้อมกับระดมยิงปืนเรือเข้าใส่เมืองกว่างตุ้งและเข้ายึดครองช่องกง จีนถูกใจได้จังข้อหาสัญญาสองบทึกกับอังกฤษ

ในเวลาต่อมาได้มีการลงนามในสนธิสัญญาสองบทึกนานกิง (TREATY OF NANKING) ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1842 โดยมีสาระสำคัญคือ

1. จีนต้องยกอ่องกงให้อังกฤษและต้องเปิดเมืองท่า 5 เมืองคือ กวางตุ้ง เอนเมือง ฟูเจ้า นิงโป และเซียงไฮ้ เพื่อทำการค้าขายกับพวกราษฎรชาวตะวันตก
2. จีนต้องจ่ายค่าปริภูมิธรรมสองครั้ง (INDEMNITY) จำนวน 21 ล้านปอนด์ให้แก่อังกฤษ
3. จีนต้องยุบสมาคมโคลโซง
4. รัฐบาลจีนจะเก็บภาษีสินค้าขาเข้าและภาษีสินค้าส่งออกในอัตรา率อยละ 5%
5. การดำเนินการติดต่อทางการทูตจะต้องมีการท้าสนธิสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรและจะต้องมีลักษณะที่เท่าเทียมกัน

ผลของสองครั้งสินเจิงทำให้อังกฤษได้เข้ามายึดนาทีเด่นทางด้านการค้ากับจีนในเวลาต่อมาชาติดื่นๆ เช่น ฝรั่งเศส รัสเซีย สเปน เบลเยียม ดัชท์ และสหรัฐอเมริกา ทั้งที่ถือโอกาสเข้ามาร้าสัญญาทางการค้ากับจีนและขอตัวทิ้งการค้าให้กับตัวเที่ยงกับอังกฤษได้รับ¹⁵

¹⁵ Alan Palmer, The Penguin Dictionary of Modern History (Aylesbury : Hazell Watson & Viney Limited, 1983), P.216.

สนธิสัญญาบือก (TREATY OF BOOKE)

ในปี ค.ศ. 1843 อังกฤษและจีนได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาบือก ว่าด้วยเรื่อง สิทธิสภาพนอกอาณาเขต (EXTRATERRITORIALITY) โดยจีนยินยอมมอบสิทธิสภาพ นอกอาณาเขตให้แก่คนในบังคับของอังกฤษหรือการที่คนในบังคับของอังกฤษที่กระทำ ความผิดจะไม่ถูกบังคับให้ต้องขึ้นศาลจีนแต่จะขึ้นศาลกองสุลของอังกฤษแทน

ในปี ค.ศ. 1844 หงษ์ฮือเมริกาได้ทำสนธิสัญญาวังเชีย (TREATY OF WANGHESIA) ว่าด้วยเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับจีน และในปีเดียวกันนี้เองฝรั่งเศส ก็ได้ทำสนธิสัญญาแรมโป (TREATY OF WHAMPOA) กับจีนโดยรัฐบาลจีนอนุญาตให้มีการเผยแพร่คริสต์ศาสนาโดยไม่มีกฎหมายตัดสินได้อย่างเสรีในจีน ต่อมาในปี ค.ศ. 1845 ประเทศมหาอำนาจตะวันตกที่นับถือคริสต์ศาสนาโดยไม่มีกฎหมายตัดสินได้รับอนุญาตให้เผยแพร่ศาสนาได้อย่างเสรีเช่นเดียวกัน¹⁶

กบฏได้พิง (TAI-PING REBELLION ค.ศ.1850-1864)

ในปี ค.ศ. 1850 ได้เกิดกบฎได้พิงขึ้นในจีนโดยมีจุดมุ่งหมายในการต่อต้านราชวงศ์ แมนจูโดยนำความเชื่อทางศาสนามาเป็นสื่อโฆษณาชวนเชื่อเพื่อขัดขวางประชาชนให้ต่อต้านรัฐบาลจีน ก่อตุ้มกบฎไม่สามารถต่อต้านได้ก่อตุ้มชนชั้นสูงและนักการศึกษาหันมาเรียนมือ ด้วย แต่การเกิดกบฎในครั้งนี้ได้ทำลายห้องทรงพระมหิดลและทำให้ผู้คนต้องล้มตายไปเป็นจำนวนมากสิ่ง ผลกระทบต่อชาวตะวันตกที่อาศัยอยู่ในจีน ดังนั้น กองกำลังภายใต้การนำ ของเอฟ.ที.วอร์ด (F.T. WARD) และ ซี.จี.กอร์ดอน (C.G. GORDON) ได้ร่วมมือกันจนสามารถปราบปรามการกบฏลงได้ในปี ค.ศ. 1864 ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการป้องกัน การล้มเหลวของราชวงศ์แมนจูเจ้าไว้ได้แต่การกบฎในครั้งนี้ก็ได้ทำความเสียให้แก่ประเทศ จีนเป็นอย่างมาก

¹⁶Albert Feuerwerker, "Modern History of China to 1911," Encyclopedia Americana, Vol.6 (1974), PP.535-536.

สองครั้มฝืนครั้งที่ 2 (THE SECOND OPIUM WAR OF 1852-1860)

สองครัมฝืนครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1852-1860 มีสาเหตุมาจากการที่ อังกฤษและฝรั่งเศสต้องการแก้ไขสนธิสัญญาานานกิง โดยต้องการให้จีนเปิดเมืองห้าเพื่อ การค้าขายเพิ่มขึ้น เมื่อจีนไม่ยินยอมจึงเกิดความบาดหมางกับกลุ่มประเทศมหาอำนาจ ตะวันตก ในเวลาต่อมาเมื่อจีนได้เข้าตรวจสอบเรือ ARROW ซึ่งเป็นเรือที่อยู่ภายใต้รัฐของ อังกฤษแต่มีถูกเรือเป็นชาวจีน อังกฤษกับฝรั่งเศสจึงถืออาสาเหตุดังกล่าวเข้ามายืดเมือง กวางตุ้ง จีนถูกบังคับให้ทำสัญญากับอังกฤษและฝรั่งเศส

สนธิสัญญาเทียนเติน (TREATY OF TIENSIN) ซึ่งลงนามในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1858 มีสาระสำคัญคือ

1. จีนต้องเปิดเมืองห้าเพื่อการค้าขายเพิ่มขึ้นอีก 10 เมือง
2. จีนต้องอนุญาตให้คอมมูตต์ต่างชาติเข้ามาพำนักอาศัยในกรุงปักกิ่ง
3. จีนต้องยินยอมให้การค้าฝืนเป็นสิ่งถูกกฎหมาย

ในเวลาต่อมาจีนไม่ยอมรับเงื่อนไขที่ได้ลงนามไว้ในสนธิสัญญาเทียนเติน กองกำลัง ผสมอังกฤษและฝรั่งเศสจึงเข้ายึดกรุงปักกิ่งในปี ค.ศ. 1860 จีนจึงต้องยอมรับเงื่อนไขใน สนธิสัญญาเทียนเติน ในเวลาต่อมาสหราชอาณาจักร อังกฤษและชาติอื่นๆ ต่างก็เข้ามาทำ สัญญาในลักษณะเดียวกันกับที่อังกฤษและฝรั่งเศสได้ทำไว้กับจีน⁷

การขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจในจีน

สนธิสัญญาเทียนเตินได้สร้างความอัปยศให้แก่รัฐบาลจีนเป็นอย่างมาก เพราะ จักรพรรดิจีนได้ถูกบังคับให้ต้องเปิดประดูเพื่อทำการค้ากับชาติตะวันตก จีนไม่พอใจที่ถูก ข่มขู่ด้วยอิทธิพลทางทหารและไม่พอใจที่ถูกครอบงาโดยอิทธิพลทางด้านอุดหนุนกรรมจาก โลกตะวันตก ในระหว่างปี ค.ศ. 1862-1908 จีนต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองขององค์ จักรพรรดิที่อ่อนแอดึง 2 พระองค์คือ จักรพรรดิถังชี (TUNG CHIH ค.ศ. 1862-1874) และจักรพรรดิกวางซู (KUANG HSU ค.ศ. 1875-1908) แต่อำนาจที่แท้จริงได้อยู่ภายใต้ การซั่นนำของพระนางชุสี ไทเสา (EMPEROR DOWAGER TZU HSI ค.ศ. 1835-1908) พระราชนารดาขององค์จักรพรรดิทั้งสอง พระนางชุสี ไทเสา ทรงไม่พอใจต่อสิ่งที่ชาว ตะวันตกทำไว้กับจีน จนกระทึ่งจีนต้องถูกยุ่งเสียสิทธิในการกำหนดอัตราภาษีที่จะเก็บจากชาว

⁷Ibid., PP.536-537.

ท่างชาติ ภายใต้ในคณะรัฐบาลจีนก็ยังมีการจัดอภิภาร์บังหลวงให้ปราากฎอยู่เสมอ ความอ่อนแอกทางการทหารของจีนยังทำให้จีนต้องสูญเสียเขตอิทธิพลในดินแดนที่มีค่าของจีนไปให้แก่ชาวต่างชาติ ตั้งเรือนในปี ค.ศ. 1860 รัฐซีเชียได้เข้าไปมีอิทธิพลในบริเวณชายฝั่งทะเลทางตอนเหนือของคาบสมุทรเกาหลี ในขณะที่ฝรั่งเศสได้เริ่มเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในดินแดนญวน (ANNAM) ซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของจีนมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1858 และสามารถเข้ามีครองอินโด-จีน (INDO-CHINA) ได้ทั้งหมดในปี ค.ศ. 1885 อังกฤษสามารถนำดินแดนพม่าทางตอนบนไว้ได้ในปี ค.ศ. 1886 และในปีเดียวกันนั้นเองญี่ปุ่นก็ได้เข้ามีครองหมู่เกาะริวกิว (RYUKYU ISLANDS) ไปจากจีนในปี ค.ศ. 1887 จีนได้อินยอมให้ปอร์ต苟เกสผ่านมาเก๊า (MACAO) เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรปอร์ต苟เกสหลังจากที่ปอร์ต苟เกสได้เข้ามาแสวงหาประโยชน์จากการค้าขายกับดินแดนแห่งนี้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1557 เนื่องจากอิทธิพลที่ชาติมหาอำนาจเข้าครอบครองส่วนใหญ่เป็นเขตที่มีความเจริญทางด้านการค้า ดังนั้น การสูญเสียเขตอิทธิพลจากดินแดนดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อการเก็บภาษีที่จีนเคยได้รับ

สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่น (SINO-JAPANESE WAR)

สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1894-1895 มีสาเหตุมาจากการขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการสมุทรเกาหลี โดยเมื่อเกิดความวุ่นวายขึ้นในคาบสมุทรเกาหลี ในปี ค.ศ. 1894 ทั้งจีนและญี่ปุ่นต่างก็ส่งกองทัพรเข้าไปเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของตน จึงเกิดการกระทบกระแทกกันขึ้นจนกลายมาเป็นสงครามระหว่างทั้งสองฝ่าย ในที่สุดญี่ปุ่นก็เป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ ในปี ค.ศ. 1895 ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาชิโมโนเซกิ (TREATY OF SHIMONOSEKI) ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

1. เกาหลีได้รับเอกราช
2. จีนต้องจ่ายค่าปริกรรมสงครามให้แก่ญี่ปุ่น

3. จีนต้องยกเกาะฟอร์โนวา (FORMOSA) หมู่เกาะเพสคาดอร์ (PESCADORES) ปอร์ต อาร์เธอร์ (PORT ARTHUR) และคาบสมุทรเลียวตุง (LIAOTUNG PENINSULA) ให้แก่ญี่ปุ่น

ฝ่ายรัสเซียซึ่งได้รับการสนับสนุนจากฝรั่งเศสและเยอรมันได้เข้ามาขัดขวางการขยายอิทธิพลของญี่ปุ่นในจีนโดยทั้งสามชาติมหาอำนาจจะต่อต้านกันไม่อินยอมให้ญี่ปุ่นผ่านคาบสมุทรเลียวตุงและปอร์ต อาร์เธอร์ เมื่อญี่ปุ่นเห็นว่าคงจะไม่สามารถต่อสู้กับสาม

ชาติมหาอำนาจจะต้องยกให้ญี่ปุ่นจึงมอบค่าสมุดหารเลียวยุงและปอร์คอร์เรอเรคินให้แก่จีน โดยญี่ปุ่นได้รับเงินชดเชยเป็นค่าตอบแทน ต่อมาในปี ค.ศ. 1898 รัฐเชียบได้ถือโอกาสเข้ามีครองค่าสมุดหารเลียวยุงและปอร์คอร์เรอเรคินไปเป็นของรัฐเชียบ¹⁰

แผนการปฏิรูปจีนในระยะเวลา 100 วัน

เมื่อจีนต้องสูญเสียดินแดนให้แก่ทั้งญี่ปุ่นและกู้มประเทศมหาอำนาจจะต้องยกให้แก่กลุ่มนี้ซึ่งเป็นภาระของจีนต้องการแก้ไขในปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเสนอให้มีการปฏิรูปภายในประเทศจีน ภายใต้ข้อเสนอของกัง อู วัย (KANG YU WEI) และเหลียง ชี เขาด (LIANG CHI CHAO) ต้องปรับปรุงดิกว่างสู่สู่ทางพระเยาว์ โดยจีนจะต้องมีการปฏิรูปอย่างขันนาให้ถูกและรวดเร็วภายในระยะเวลา 100 วัน ในปี ค.ศ. 1898 ก็จะสามารถนำความทันสมัยมาสู่จีน ข้อเสนอตั้งกล่าวไว้ได้ว่าจะรับการยอมรับจากจักรพรรดิกว่างซู แต่กลับถูกปฏิเสชและถูกต่อต้านจากพระนางซูสี ไทเฮา ซึ่งไม่ต้องการเห็นจีนมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยในแบบลั่งคอมตะวันตก ดังนั้น คณะปฏิรูปจึงถูกจับและบางคนถูกประหารชีวิต ส่วนจักรพรรดิกว่างซูถูกจุมขังในเดือนกันยายน ค.ศ. 1898 เช่นเดียวกับคณะผู้ก่อการปฏิรูป

กบฏนักมวย (BOXER REBELLION)

นอกจากจะทรงต่อต้านแผนการปฏิรูปแล้วพระนางซูสี ไทเฮา ยังทรงให้ความอุปถัมภ์แก่พวกนักมวย (BOXERS) ซึ่งรวมตัวกันขึ้นเป็นสมาคมลับเพื่อต่อต้านอิทธิพลของพวกตะวันตกในเขตชานตุง (SHANTUNG) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1899 พวกนักมวยเริ่มก่อเหตุจลาจลขึ้นโดยการลั่งหารพระและซี เผาโบสถ์และสำนักซึ่งของพวกคริสต์เตียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการขับไล่ชาวตะวันตกและอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจออกจากจีน ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1900 การก่อการจลาจลได้ออกมาเป็นกรุงปักกิ่งซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่และเป็นสถานที่ตั้งของสถานกงสุลของชาติต่างๆ ดังนั้น กองกำลังนานาชาติซึ่งประกอบไปด้วยอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน รัสเซีย สหราชอาณาจักรและญี่ปุ่นจึงรวมมือกันปราบปรามพวกกบฎ จนในที่สุดพวกนักมวยก็ยอมแพ้ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1900 หลังจากปิดล้อม

¹⁰ คุณการ พันธุพงษ์, "ชาติที่อังกฤษทำสนธิสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1902," วารสารรามคำแหง, 12, ฉบับที่ 1 (2534), 91-97.

เบื้องต้นอยู่อาศัยและสถานที่ของสุขของชาติพ่างๆ เป็นเวลา 55 วัน ผลการเจรจาสงบศึกทำให้ พวกรักภักดีท้องถูกกลงโทษ รัฐบาลจึงต้องชดใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวน 739 ล้านบาทต่อครัว ในเวลา 40 ปี ภายหลังจากการเจรจาสงบศึกสิ้นสุดลงแล้วรัฐเชียได้ทิ้งโอกาสเข้ามีค่าของ แม่น้ำเรียบทอนให้เข้าเป็นเขตอิทธิพลของรัฐเชีย¹⁹

การลงโทษประหารชีวิตพวกรักภักดีท้องหน้ากองกำลังนาชาติ

ผลกระทบจากการเกิดภัยนักมวย

ภายหลังจากเหตุการณ์กบฏนักมวยยุติลงแล้ว พระนางซูดี้ ไทรแอ ทรงยอมรับ ความจริงที่ว่าถึงเวลาแล้วที่จีนจะต้องทำการปฏิรูป ในเวลาต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งกระทรวงศึกษาธิการขึ้น นักเรียนจำนวนมากถูกส่งไปเรียนที่ญี่ปุ่น กองทัพจีนได้รับการปรับปรุง ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น รัฐบาลจีนเริ่มการลงทุนก่อสร้างทางรถไฟขึ้นภายในจีน

¹⁹Op. cit., P.540.

ในปี ค.ศ. 1905 ได้เกิดการต่อต้านสินค้าอเมริกันขึ้นในจีน เพราะจีนต้องการแก้เผ็ดต่อการที่สหรัฐอเมริกาหันมาใช้นโยบายกีดกันชาวจีนไม่ให้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานในสหรัฐอเมริกา การกระทำดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกชาตินิยมที่กำลังเกิดขึ้นในหมู่ของชาวจีน ในเวลาต่อมาจีนเองเริ่มปฏิรูปการปกครอง เช่น มีการตั้งสภากองถิ่นขึ้นในปี ค.ศ. 1909 ต่อมาในปี ค.ศ. 1910 จีนเริ่มมีการเปิดประชุมสภาระแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกในจีน

การขยายอิทธิพลของชาติตะวันตกเข้าไปในญี่ปุ่น

ผู้ปั้นกับศาสตราจาริสเตียน

ชาวญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากได้หันมานับถือศาสนาคริสต์เดین พากคริสต์เดินญี่ปุ่นสามารถเข้ากันได้ดีกับพากทหารและพากพ่อค้าที่มาจากยุโรป ศาสนาคริสต์เดินได้กล้ายมาเป็นพลังทางการเมืองที่เคยถ่วงดุลอำนาจของพากที่นับถือพุทธศาสนา ในเวลาต่อมากรุ่นพระนิกายคาಥอลิกก์เริ่มไม่ได้รับความนิยมจากชาวญี่ปุ่น เพราะมักจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมการเมือง ไม่มีขันติธรรมทางศาสนา (RELIGIOUS INTOLERANCE) และมักใช้วิธีการเปลี่ยนศาสนาโดยการบ้มยุ่นหรือการใช้ความรุนแรง นอกจากนี้พากพ่อค้าชาวดัชช์และพากพ่อค้าชาวอังกฤษซึ่งนับถือคริสต์ศาสนาโดยไม่เต็มที่เพียงเข้ามาใหม่ซึ่งเป็นศัตรูกับพาก คาಥอลิกยังเป็นกลุ่มที่เคยใจณาชวนเชื้อและประนามความทรุดโทรมร้ายของพากคาಥอลิกที่ทำกับพากโปรเตสแตนท์เพื่อต่อต้านการปฏิรูปศาสนาคริสต์เดินที่กำลังเกิดขึ้นในญี่ปุ่น ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1587 โถโยโตมิ อิเดโยชิ (TOYOTOMI HIDEYOSHI) นายทหารญี่ปุ่นนำจำนวนจากองค์จักรพรรติจึงออกประกาศให้พากพระคาಥอลิกเดินทางออกจากญี่ปุ่นซึ่งคำประกาศดังกล่าวยังไม่ได้มีการประกาศบังคับใช้ให้เป็นกฎหมาย ในเวลาต่อมากรุ่นได้เกิดการตอบด้วยการพากคริสต์เดินเข้าในญี่ปุ่น ในขณะเดียวกันก็ได้เกิดการแย่งชิง

สำนักงานทางการเมืองขึ้น โดยมีพากคริสเดียนเข้าไปเกี่ยวข้องจนเกิดความวุ่นวายไปทั่วชน
กรุงทั่งซีงปี ค.ศ. 1590 อิเดโยชิ กิสามารถป่วนปramaความวุ่นวายที่เกิดขึ้นได้สำเร็จ

การสถาปนาโชกุนและการปิดประเทศญี่ปุ่น

ในปี ค.ศ. 1603 เมื่อโตกุ瓜ะ ไออิยาสุ (TOKUGAWA IEYASU) ได้สถาปนา
ตนเองขึ้นเป็นโชกุน²⁰ (SHOGUN) คนแรกของญี่ปุ่นแล้วพากคริสเดียนก็ได้ถูกฆ่าตายไป
เป็นจำนวนมาก พอดีปี ค.ศ. 1637 ชุนชันคริสเดียนได้ถูกภาคลังจันกรุงทั่งสลายตัวไป
จากญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเริ่มหันมาใช้นโยบายลดการคิดเห็นกับพากพ่อค้าชาวต่างชาติ ชาวญี่ปุ่นถูก
ห้ามไม่ให้เดินทางออกนอกประเทศ ญี่ปุ่นได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการปิดประเทศมีเพียงพาก
พ่อค้าชาวตั้ง แต่พากพ่อค้าชาวจีน ที่ยังคงได้รับอนุญาตให้ทำการคิดเห็นค้าขายได้ใน
บริเวณเกาะเดชิมา (DESHIMA) ใกล้กับเมืองนางาซากิ (NAGASAKI)²¹

การเปิดประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นได้ทำการปิดประเทศมาเป็นเวลาประมาณ 200 ปีเศษ พอดีปีเดือนกรกฎาคม ปี
ค.ศ. 1853 นายพลเรือ แมทธิว ซี. เพอร์รี่ (COMMODORE MATTHEW C. PERRY)
แห่งกองทัพเรือเมริกันได้นำกองเรือรบเครื่องจักรไอน้ำเข้ามาอย่างถาวรสู่โตเกียว (ในอดีตตือ
เมืองเอโด) เพื่อยืนยันข้อตกลงประราษานาจิบดี มิลลาร์ด ฟิลล์มอร์ (MILLARD FILLMORE
ค.ศ. 1850-1853) ซึ่งต้องการทำสัญญาทางการค้ากับญี่ปุ่น หลังจากนั้นก็ได้นัดหมายว่าจะ
กลับมาพั่งค่าตอบในภายหลังแล้วนายพลเพอร์รี่จึงเดินทางออกจากการปิดประเทศญี่ปุ่น

เมื่อนายพลเพอร์รี่จากไปแล้วญี่ปุ่นมองส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยกับการเปิดประเทศ
ตั้งนี้ เมื่อนายพลเพอร์รี่เดินทางกลับมาในเดือนมกราคม ค.ศ. 1854 โชกุนไออิชาดา
(IESADA ค.ศ. 1853-1858) ได้เกิดความตั้งใจที่จะทำสัญญาทางการค้ากับนายพลเพอร์รี่
ต่อมาเมื่อคิดว่าญี่ปุ่นคงจะไม่สามารถเข้าชนะกองทัพเรือที่กันสมัยของหนรัฐอเมริกาได้
โชกุนไออิชาดาจึงตัดสินใจลงนามในสนธิสัญญาคานากาวา (TREATY OF KANAGAWA)
ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1854 ซึ่งถือเป็นสนธิสัญญาทางไมตรีและการค้ากับชาติตะวันตก

²⁰ โชกุน เป็นสำเนียงภาษาที่หารชั้นญี่ปุ่นผู้ท่านนี้ที่ในการปกครองประเทศโดยรัฐบาลทหาร
และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนองค์จักรพรรดิ.

²¹ H. Paul Varley, "Iemitsu," "Ieyasu," Encyclopedia Americana, Vol.14 (1974), P.748.

ฉบับแรกภายหลังจากการปิดประเทศมาเป็นระยะเวลา 200 ปี เท่ากับเป็นการเปิดประเทศญี่ปุ่นเพื่อการยอมรับอิทธิพลของชาติตะวันตก ในเวลาต่อมาจึงมีชาติตะวันตกชาติอื่นๆ เข้ามาทำสัญญาทางการค้ากับญี่ปุ่นเช่นเดียวกับที่สหรัฐอเมริกาได้ทำไว้

ผลกระทบจากการทำสัญญาทางการค้ากับชาติตะวันตก

การทำสัญญาทางการค้ากับชาติตะวันตกทำให้เกิดสภาวะเงินเพื่อซื้อในญี่ปุ่นนอกจากนี้ ชาวญี่ปุ่นยังไม่เคยพอใจกับความประพฤติบางประการของชาวต่างชาติ ดังนั้น ผลของการทำสัญญาทางการค้ากับชาติตะวันตกจึงมีความเสื่อมมาสู่โซคุนตะรากูลโดยภาวะจนก่อให้เกิดกลุ่มต่อต้านชาวตะวันตกซึ่งในญี่ปุ่น ชนกลุ่มนี้ยังเป็นกลุ่มที่ต้องการพื้นฟู ยานานขององค์จักรพรรดิซึ่งมาใหม่ ชาวญี่ปุ่นและชาวตะวันตกที่ได้รับประโยชน์จากการค้าได้ถูกกลบล้างหายไปเป็นจำนวนมากในระหว่างทศวรรษที่ 1860 ผลจากการกระทำดังกล่าว จึงทำให้ชาติตะวันตกร่วมมือกันส่งเรือรบเข้าโจมตีเมืองคากิจิมะ (KAGOSHIMA) ในปี ค.ศ. 1863 และเมืองชิโมโนเซกิ (SHIMONOSEKE) ในปี ค.ศ. 1864 ซึ่งได้ส่งผลต่อการบุตินทนาทของกลุ่มต่อต้านชาวตะวันตกลงในญี่ปุ่น

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในญี่ปุ่น

ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าหนทางที่จะเอาชนะอิทธิพลของชาติตะวันตกคงได้มีอยู่เพียงวิธีเดียวคือการยอมรับและเรียนรู้วิถีการใหม่ๆ จากพวกระหวันตก ในปี ค.ศ. 1866 โซคุนไอยอิโมชิ (IEIMOCHI) ผู้ซึ่งไม่ได้รับความนิยมจากประชาชนได้เสียชีวิตลงในเวลาต่อมาอีกไม่นานจักรพรรดิโคเมอ (KOMEI) ผู้มีนโยบายต่อต้านอิทธิพลตะวันตก ก็ได้เสียชีวิตลงไปเช่นเดียวกัน โยชิโนบุ (YOSHINOBU ค.ศ. 1866-1867) โซคุน คนสุดท้ายซึ่งขอลาออกจากตำแหน่งในปี ค.ศ. 1867 เพื่อก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพขึ้นในญี่ปุ่นและเพื่อเปลี่ยนชื่ออำนาจทางการเมืองให้อยู่ภายใต้องค์จักรพรรดิแต่เพียงผู้เดียว ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1868 กองกำลังชุดสุดท้ายของตะรากูลโดยภาวะก็ถูกปราบปรามลงอย่างรุนแรงภายหลังจากการเกิดสองครามกลางเมืองซึ่งรวมทั้งราชธานี

จักรพรรดิเมจิ (MEIJI ค.ศ. 1868-1912) ผู้ทรงพระเยาว์ทรงออกคำประกาศ กฎบัตรคำมั่นสัญญา 5 ประการ ซึ่งเป็นคำประกาศที่ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่พระองค์โดยมี สาธารสำคัญพอกลุ่ปได้ตั้งนี้คือ พระองค์จะทรงยินยอมให้มีการจัดตั้งสภาราษฎรขึ้นในญี่ปุ่นและจะให้มีการยกเลิกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบศักดินาสามิภักดิ์ซึ่งถือเป็นระบบที่

ถ้าสมัยไปแล้วในเวลานั้น นอกจ้านี้ องค์จักรพรรดิจะเดินจากกรุงเกียวโต (KYOTO) ไปประทับที่กรุงโตเกียว (TOKYO) ซึ่งได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นเมืองหลวงใหม่ของญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นในยุคเมจิ (MEIJI JAPAN ค.ศ.1868-1912)

ญี่ปุ่นในยุคเมจิคือเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างใหญ่หลวงมีผลทำให้ญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงลักษณะจากสังคมปีกดแบบอนุรักษ์นิยมมาเป็นสังคมเปิดรับอิทธิพลตะวันตก ภายในระยะเวลา 44 ปี ของยุคเมจิ มีเหตุการณ์สำคัญๆ พอกล่าวได้ดังต่อไปนี้คือ

1. จักรพรรดิเมจิทรงยกเลิกนโยบายต่อต้านชาวต่างชาติ
2. ในปี ค.ศ. 1871 ญี่ปุ่นเริ่มมีคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินโดยมี ชันโจ (SANJO) ได้ทรงตัดหนังเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นคนแรกของญี่ปุ่น
3. ญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบบการทั่วราชอาณาจักรเข้าสู่ส่วนกลาง (CENTRALIZATION) คือเป็นการทำลายอำนาจของพวกรุนแรงกลุ่มต่างๆ ในญี่ปุ่น
4. ญี่ปุ่นเริ่มนำวิธีการฝึกทหารแบบเยอรมันมาใช้ในปี ค.ศ. 1872 และได้มีการพัฒนาของทัพเรือขึ้นมาใหม่ ในปี ค.ศ. 1873 ภายใต้ความช่วยเหลือของอังกฤษ
5. เริ่มมีการพัฒนาทางด้านอุดมศึกษาอย่างรัฐบาลภายใต้การนำของรัฐ
6. กระทรวงศึกษาธิการถูกจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1871 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งประเทศ
7. เริ่มหันมาใช้ปฏิทินแบบสากลนิยม (GREGORIAN CALENDAR) ในปี ค.ศ. 1873
8. มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. 1889 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจแก่องค์จักรพรรดิในการประกาศสังคಹะและการลงบังคับ นอกจากนี้ยังมีการระบุให้ประเทศไทยญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความแข็งแกร่งทางทหารภายใต้การขึ้นชื่อของรัฐบาลกลางที่เข้มแข็ง²²

นโยบายต่างประเทศสมัยเมจิ

นโยบายต่างประเทศสมัยเมจิมีการเปลี่ยนแปลงไปจากนโยบายต่างประเทศสมัยโทกุกวะ ญี่ปุ่นเริ่มนโยบายจักรพรรดินิยมขยายอำนาจเข้าสู่ต้นแคน澳เชียตะวันออกในปี

²²Bernstein and Green, History of Civilization : Since 1548, PP.82-83.

ค.ศ. 1871 ญี่ปุ่นห้ามชนชั้นญาติทางการค้าที่มีความเท่าเทียมกับจีน โดยมีอุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในจีน ต่อมาในปี ค.ศ. 1874 ญี่ปุ่นเริ่มการขยายอำนาจเข้าสู่เกาะฟอร์โนเซ (FORMOSA ปัจจุบันคือไต้หวัน) ซึ่งเป็นนโยบายที่เกิดขึ้น เพราะต้องการให้ทหารซึ่งเป็นกลุ่มพลังที่มุ่งพัฒนาการเมืองภายในมีภารกิจติดพันเพื่อจะได้ไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองจนกว่าการพัฒนาทางด้านอุดมการณ์ของญี่ปุ่นจะประสบความสำเร็จ

ในเวลาต่อมาความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในควบสมุทรเกาหลีในระหว่างทศวรรษที่ 1890 ได้นำไปสู่สิ่งกระหายน้ำที่ญี่ปุ่นซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1894-1895 ถึงแม้ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะในสิ่งกระหายน้ำครั้งนี้แต่สันดิสัญญาสงบศึกซึ่งไม่อนาจ ระหว่างญี่ปุ่นซึ่งได้มีการลงนามในปี ค.ศ. 1895 ก็ไม่มีผลในทางปฏิบัติ เพราะญี่ปุ่นถูกข้อข่าวสารการขยายอำนาจเข้าไปในจีนโดยมีรัสเซียเป็นผู้นำภายใต้การสนับสนุนของเยอรมนีกับฝรั่งเศษจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นและรัสเซียเกิดความบาดหมางกัน เพราะต่างฝ่ายต่างก็ต้องการขยายอิทธิพลเข้าไปในควบสมุทรเกาหลีและแมนจูเรีย

การเป็นพันธมิตรระหว่างอังกฤษกับญี่ปุ่น (ANGLO-JAPANESE ALLIANCE)

เมอรัสเซียได้เข้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุนอิทธิพลและปอร์ด อาร์เซอร์ในปี ค.ศ. 1898 และถือโอกาสสนับสนุนแต่งตั้งกล่าวภายหลังการเกิดกบฏนักมวยในปี ค.ศ. 1900 เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างความไม่พอใจแก่ตัวอังกฤษและญี่ปุ่น อังกฤษซึ่งเป็นผู้เปิดประดูกการค้าเข้าสู่ประเทศไทยในไม่ต้องการเห็นชาติใดชาติหนึ่งเข้ามามีอิทธิพลแต่เพียงผู้เดียวในจีนในขณะที่ญี่ปุ่นก็ต้องการขยายอิทธิพลเข้าสู่ตินแคนจีนเพื่อใช้เป็นแหล่งสนับสนุนการพัฒนาทางด้านอุดมการณ์ของญี่ปุ่น ความไม่พอใจต่อการกระทำของรัสเซียของอังกฤษและญี่ปุ่นได้นำไปสู่การเป็นพันธมิตรระหว่างอังกฤษกับญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. 1902

สงครามระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่น (RUSSO-JAPANESE WAR OF 1904-1905)

ในปี ค.ศ. 1903 ญี่ปุ่นได้เสนอการยอมรับอิทธิพลของรัสเซียในแมนจูเรียถ้ารัสเซียคงอยู่ที่จะไม่เข้าไปแข่งอำนาจกับญี่ปุ่นในควบสมุทรเกาหลีแต่ข้อเสนอดังกล่าวถูกปฏิเสธโดยรัสเซีย จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้นำไปสู่สิ่งกระหายน้ำที่ปะทะกันญี่ปุ่นซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1904-1905 และสิ่งที่ประเทศไทยต่างๆ ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น เมื่อญี่ปุ่นเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะในสิ่งกระหายน้ำ จำกันธิสัญญาสงบศึกปอร์ตสมัท (TREATY OF PORTSMOUTH) ซึ่งลงนามที่ฐานทัพเรือปอร์ตสมัทในรัฐเมน (MAINE)

ประเทศสหรัฐอเมริกา ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1905 มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

- ญี่ปุ่นจะได้รับดินแดนจำนวนครึ่งหนึ่งของเกาะชาลีน (SAKHALIN) ซึ่งเป็นดินแดนทางตอนใต้ของเกาะจากรัสเซีย
- ญี่ปุ่นจะได้เป็นผู้เข้า ปอร์ต อาร์เชอร์และคาบสมุทรเดียวต่างจากจีนซึ่งเดิมจีนได้ทำสัญญาไว้กับรัสเซีย
- รัสเซียยอมถอนตัวออกจากแมนจูเรียและคืนดินแดนตั้งกลับให้แก่จีน และรัสเซียต้องยกสัมปทานรายได้ในแมนจูเรียให้แก่ญี่ปุ่น
- ญี่ปุ่นจะเข้าไปมีอิทธิพลในการสมุทรเกาหลีแทนที่รัสเซีย²²

ญี่ปุ่นผนวกเกาหลี

ในปี ค.ศ. 1907 ญี่ปุ่นและรัสเซียได้ร่วมกันทำสัญญาดังเพื่อยอมรับในอิทธิพลของแต่ละฝ่าย โดยรัสเซียยอมรับการขยายอิทธิพลของญี่ปุ่นเข้าไปทางตอนใต้ของแมนจูเรีย ส่วนญี่ปุ่นก็ยอมรับการขยายอำนาจของรัสเซียเข้าไปในมองโกลเดียส่วนนอก (OUTER MONGOLIA) และทางตอนเหนือของแมนจูเรีย ต่อมาในปี ค.ศ. 1910 ญี่ปุ่นได้ผนวกควบคุมสมุทรเกาหลีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของญี่ปุ่น

การขยายอำนาจของญี่ปุ่นเข้าไปในจีนในขณะที่กำลังเกิดสังคมโลกครั้งที่ 1

ในขณะที่กำลังเกิดสังคมโลกครั้งที่ 1 ที่นิยุโรป ญี่ปุ่นได้ออกคำประกาศความต้องการของญี่ปุ่น 21 ข้อ (TWENTY-ONE DEMANDS) ในปี ค.ศ. 1915 ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ ญี่ปุ่นต้องการขยายอำนาจเข้าไปมีอิทธิพลในจีนแต่เพียงประเทศเดียว ซึ่งในเวลาต่อมาญี่ปุ่นก็ได้รับสัมปทานให้เข้าไปแสวงหาประโยชน์ในดินแดนชายแดนตุ่งและดินแดนทางตอนใต้ของแมนจูเรียจากจีน แต่ต่อมาญี่ปุ่นก็ต้องคิดหวังเมื่อข้อเรียกร้องของญี่ปุ่นซึ่งเสนอตัวเป็นที่ปรึกษาให้กับรัฐบาลจีนไม่ได้รับการสนองตอบ เพราะถูกขัดขวางจากสหรัฐอเมริกา

²²"Treaty of Portsmouth," Encyclopedia Americana, Vol.22 (1974), P.409.

สรุปผลของการเกิดลักษณะรัฐนิยมสุคใหม่

1. ถึงแม้ชาติมหาอำนาจจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการมีอาณา尼คัมแต่ในเวลาเดียวกันก็ได้รับความเจริญมาสู่อาณา尼คัม เช่น การพัฒนาระบบการศึกษา การปรับปรุงความเป็นอยู่และการปรับปรุงสุขภาพของประชาชน การพัฒนาทางด้านการคมนาคมขนส่ง และการไฟฟาระบบทกชนิดที่ให้ความสูงชัดเจนมากขึ้นในอาณา尼คัม
2. พากพระและกลุ่มนักสอนศาสนาที่เข้าไปในอาณา尼คัมเพื่อเผยแพร่องค์รัตน์-ศาสนาได้เข้าไปมีบทบาททางด้านการศึกษา และได้พยายามเปลี่ยนแปลงความทรงมายังความเชื่อในสิ่งสืบสานแก่ชาวพื้นเมืองให้หันมาเชื่อถือในสิ่งที่มีเหตุผล
3. การมีอาณา尼คัมทำให้รัฐบาลของแต่ละประเทศต้องเสียค่าใช้จ่ายไปเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะทางด้านการทหาร ผู้ที่ได้รับประโยชน์มากเป็นกลุ่มนักลงทุนหรือกลุ่มผลประโยชน์
4. อาณา尼คัมไม่ได้เป็นแหล่งรายสินค้าที่ดีเนื่องจากชาวอาณา尼คัมส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ล้าหลังและขาดกำลังซื้อ ในขณะเดียวกันประเทศเมืองแม่จะเป็นฝ่ายได้รับประโยชน์จากการแสวงหาวัสดุดิบจากอาณา尼คัม อย่างไรก็ตามประเทศเมืองแม่ก็จะไม่ยอมเปิดโอกาสให้อาณา尼คัมมีโอกาสเดิม敦เรื่องหรือผลิตสินค้าจากวัสดุดิบที่มีอยู่ในอาณา尼คัม
5. ความคิดที่ว่าอาณา尼คัมคือแหล่งรายผลเมืองก็ไม่ใช่ข้อเท็จจริงทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะมีชาวบุรุษไปเพียงจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในเวลานั้นที่ได้พบพื้นที่ที่น้ำดีในอาณา尼คัมทั้งในทวีปเอเชียและแอฟริกา
6. อังกฤษได้กล่าวมาเป็นชาติที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในการออกแสวงหาอาณา尼คัมโดยเฉพาะความสำเร็จของอังกฤษเกิดขึ้นภายหลังจากปี ค.ศ. 1874 ไปแล้ว ทำให้อังกฤษสามารถมาเป็นจักรวรรดิที่มีพื้นที่ จำนวนประชากรและเครือข่ายทางการค้ามาก เป็นอันดับหนึ่งของโลกในเวลานั้น
7. ได้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในกลุ่มประเทศที่ออกแสวงหาอาณา尼คัมดังเช่น อังกฤษขัดแย้งกับฝรั่งเศสในการเมืองโซมาЛИในปี ค.ศ. 1898 หรือกรณีที่ญี่ปุ่นขัดแย้งกับรัสเซียในการเข้าไปแสวงหาประโยชน์ในจีนจนเป็นกรณีที่ก่อให้เกิดสงครามจีน-ญี่ปุ่นมา
8. ได้เกิดการปฏิริวัติเพื่อล้มราชวงศ์แมนจูขึ้นในจีนจนทำให้จีนเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบบสาธารณรัฐ ส่วนญี่ปุ่นซึ่งสามารถปรับตัวเข้ากับความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศตะวันตกจนมีผลทำให้ญี่ปุ่นได้กลับมาเป็นประเทศผู้ออกแสวงหาอาณา尼คัมอีกประเทศหนึ่งในเวลาต่อมา

9. ภายในทวีปเอเชียประเทศที่ยังคงรักษาความเป็นอิกราชเอาไว้ได้ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และไทย ส่วนในทวีปแอฟริกาประเทศที่ยังคงรักษาอิกราชไว้ได้ ได้แก่ เอริโภเปีย และไอบีเรีย

10. เกิดการต่อต้านลัทธิจักรพรรดินิยมขึ้นในดินแดนต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ การประกาศอิกราชและปลดปล่อยตนของจากประเทศเมืองแม่

11. เกิดปัญหาเรื่องชนกลุ่มน้อยขึ้นในดินแดนต่างๆ ที่เคยเป็นอาณา尼คิมมาต่อง เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ศรีลังกา และแอฟริกาใต้ เป็นต้น ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากการ อยพโยกย้ายที่อยู่ของประชาชนต่างเชื้อชาติเข้าไปในอาณา尼คิมเนื่องมาจากปัญหาทาง ด้านเศรษฐกิจและความต้องการแรงงาน²⁴

²⁴John P. Mc Kay, et al., *A History of Western Society* (Vol. II, Boston : Houghton Mifflin Company, 1983), PP.927-943.